

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060202

DOM
2025-01-16
Stockholm

Mål nr
M 2591-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-01-27 i mål nr M 2137-12, se bilaga A

PARTER

Klagande och motpart

Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB Aktiebolag,

Ombud: Advokaterna M.H.H och C.H.
holmgrenhansson ADVOKATBYRÅ AB

Klagande och motpart

1. H.K.

2. M.K.

3. B.R.

4. G.R.

Ombud för 1-4: Advokaten A.K.
Advokatfirman Källén AB

SAKEN

Ersättning för skada på grund av tillstånd till anläggande av återinfiltrations- och uttagsbrunnar m.m. avseende Öresundsförbindelsens svenska anslutning vid Pildammsvägen (Broläge 6) i Malmö kommun

Dok.Id 2115789

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom i överklagade delar endast på så sätt att
 - a. det belopp som Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB Aktiebolag ska betala till G.R. och B.R. bestäms till 236 000 kr. På beloppet ska Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB Aktiebolag betala ränta enligt 6 § räntelagen från den 27 november 2017 till dess full betalning sker.
 - b. Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB Aktiebolag ska betala ränta enligt 6 § räntelagen på det belopp (300 000 kr) som bolaget enligt mark- och miljödomstolens dom ska betala till H.K. och M.K. från den 27 november 2017 till dess full betalning sker.
 - c. Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB Aktiebolag ska ersätta G.R. och B.R. för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen med 271 430 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 27 januari 2023 till full betalning sker. Av beloppet utgör 155 500 kr ombudsarvode, 62 078 kr utlägg och 53 852 kr mervärdesskatt.
 - d. Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB Aktiebolag ska ersätta H.K. och M.K. för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen med 284 498 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 27 januari 2023 till full betalning sker. Av beloppet utgör 155 500 kr ombudsarvode, 72 532 kr utlägg och 56 466 kr mervärdesskatt.
 - e. Parternas överklaganden i övriga delar avslås.
2. Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB Aktiebolag ska ersätta G.R. och B.R. för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 20 469 kr, varav 16 375 kr för ombudsarvode och 4 094 kr mervärdesskatt, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna

dom till full betalning sker.

3. Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB Aktiebolag ska ersätta H.K. och M.K. för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med 20 469 kr, varav 16 375 kr för ombudsarvode och 4 094 kr mervärdesskatt, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till full betalning sker.
-

BAKGRUND

Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB Aktiebolag (bolaget) ansökte i juni 2012 om lagligförklaring och tillstånd till anläggande av återinfiltrations- och uttagsbrunnar m.m. avseende Öresundsförbindelsens svenska anslutning vid Pildammsvägen (Broläge 6) i Malmö kommun. Mark- och miljödomstolen lämnade i deldom den 29 november 2013 (deldomen 2013) tillstånd till ansökta åtgärder och förordnade med stöd av 22 kap. 27 § miljöbalken att frågan om skada och ytterligare ersättning till följd av bolagets grundvattenbortledning och återinfiltration skulle skjutas upp under en prøvotid om 5 år. I deldomen lagligförklarades även vissa vattenanläggningar. Mark- och miljödomstolen beslutade att bolaget skulle genomföra vissa utredningar under prøvotiden, bland annat utreda behovet och placeringen av ytterligare infiltrationsbrunn för att minska påverkan av vattenbortledningen samt utreda kvarstående framtida skador på byggnader, mark och anläggningar som kunde uppkomma till följd av den tillståndsgivna verksamheten och föreslå kompensationsåtgärder eller erbjuda ersättning. Redovisningen skulle ske genom en sammanställning av det utredningsmaterial som tillskapats genom kontrollprogrammet och utredningar i övrigt som företagits i samband med fullgörandet av utredningar under prøvotiden jämte det slutliga resultatet av undersökningarna. Bolaget skulle även lämna förslag på slutlig skadereglering.

Den 15 maj 2020 inkom bolaget med prøvotidsredovisningen och yrkade att prøvotiden skulle avslutas. I denna anfördes bland annat att bolagets verksamhet endast gav upphov till en lokalt begränsad grundvattenpåverkan runt brolägets centrala del och dessutom en i huvudsak höjd grundvattenyta, att bolaget gjorde bedömningen att det inte fanns något behov av att anlägga ytterligare en infiltrationsbrunn samt att det inte förelåg någon risk för att det skulle uppkomma framtida skador på byggnader, mark och anläggningar. Som en följd utgick frågan om kompensationsåtgärder för framtida skador.

H.K. och M.K. (K:s) samt B.R. och G.R. (R:s) begärde ersättning för skador på deras respektive fastigheter (X respektive Y). R:s yrkade dessutom att bolaget skulle

föreläggas att anlägga en ny infiltrationsbrunn intill Vintrievägen mellan infiltrationsbrunnarna I 6:1 och I 6:7. Den 18 juni 2021 avvisade domstolen R:s och K:s yrkanden om ersättning i den del de avsåg tiden innan deldomen 2013. Mark- och miljödomstolen ansåg att det inte fanns några lagliga möjligheter att pröva frågan om ersättning för den skada som kunde ha uppkommit innan deldomen 2013 inom ramen för det aktuella ansökningsmålet. Beslutet har vunnit laga kraft.

Genom den nu överklagade domen avslutade mark- och miljödomstolen prövotidsförfarandet och fastställde ytterligare slutliga villkor för tillståndet. Mark- och miljödomstolen bedömde att det inte fanns behov av ytterligare en infiltrationsbrunn. Bolaget förpliktades att betala viss ersättning för skada till K:s respektive R:s.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolaget har yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska ändras så att bolaget befrias från att utge ersättning till R:s och K:s samt från skyldigheten att ersätta dem för rättegångskostnader.

K:s har motsatt sig bolagets yrkanden. De har för egen del yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska ändras så att yrkandet om ersättning för skador bifalls fullt ut samt att ränta beslutas i enlighet med förstahandsyrkandet. De har vidare yrkat att de ska tillerkännas full ersättning för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen.

R:s har motsatt sig bolagets yrkanden. De har för egen del yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska ändras så att yrkandet om ersättning för skador bifalls fullt ut, att ränta beslutas i enlighet med förstahandsyrkandet samt att yrkandet om anläggande av återinfiltrationsbrunn bifalls. De har vidare yrkat att de ska tillerkännas full ersättning för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen.

R:s och **K:s** har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

Bolaget har motsatt sig K:s respektive R:s yrkanden. Bolaget har i fråga om ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen överlåtit till domstolen att bedöma skäligheten i yrkade belopp.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Parterna har åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i huvudsak samma sätt som i mark- och miljödomstolen, med följande tillägg och förtydliganden.

Bolaget

Det är ostridigt att grundvattennivån i området har påverkats av att bolaget under 1996 och 2011–2012 temporärt och utan tillstånd pumpat bort grundvatten vid broläge 6. Av deldomen 2013 framgår att den skada på fastigheterna som kan ha uppkommit från 1996 till dagen för deldomen 2013 till följd av bolagets grundvattensänkning eller infiltration inte lagligen kan prövas i ansökningsmålet. Trots detta vidhöll R:s och K:s yrkad ersättning för sådana skador. Efter invändningar från bolaget vidhöll de även att ersättning för sådana skador kunde prövas i målet, vilket föranledde mark- och miljödomstolen att i särskilt beslut avvisa yrkandet om ersättning för skador i tiden före deldomen. Domstolen förelade R:s och K:s att redogöra för vilka skador som hänförde sig till tiden efter deldomen 2013. Av deras redogörelse framgår inte vilka eventuella skador som de anser har uppkommit i tiden efter denna dom.

Mark- och miljödomstolen har i den överklagade domen gjort bedömningen att det är uppenbart att huvuddelen av de skador som finns på byggnaderna på båda fastigheterna har uppkommit före deldomen 2013. Domstolens resonemang att en viss fortsatt skada har uppkommit därefter är svårförståeligt. Domstolen anger inte vilken typ av skador det är fråga om. Det bestrids att bolaget inte skulle ha dementerat R:s och K:s påståenden om att nya skador uppkommit.

Av de utredningar som bolaget genomfört under prövotiden framgår att verksamheten med aktiva uttag och återföring innebär någon eller några decimeters höjning av

grundvattenytan vid aktuella fastigheter. Dessa förändringar är för små för att ha orsakat skador på byggnader under prøvotiden. Det bedöms inte heller föreligga någon risk för framtida skador till följd av bolagets verksamhet. Mark- och miljödomstolen har okritiskt godtagit R:s och K:s påstående om tidpunkten för skadornas uppkomst utan att överväga om inte denna kan ligga i tiden före deldomen 2013 och skadorna visat sig först därefter. Enligt bolagets mening finns ingen utredning från R:s och K:s sida som visar att det finns skador som uppkommit efter deldomen 2013 eller under prøvotiden.

Bolaget har i prøvotidsredovisningen och i kompletteringar till denna angett att inga nya skador på byggnader, mark och anläggningar har uppkommit efter deldomen 2013 till följd av bolagets verksamhet under denna tid, det vill säga driften av anläggningen under perioden maj 2014 till maj 2019. Påverkan och eventuella skador från temporär grundvattensänkning som skett dessförinnan har inte utretts inom ramen för prøvotiden. Eventuella skador från tidigare temporär grundvattensänkning kan inte uteslutas men det är, beaktat prøvotidens avgränsning i tid, inga nya skador.

Bolaget har i målet redovisat nollalternativet som rådande grundvattennivåer i området efter den permanenta avsänkning som skedde under augusti och september 2005 genom Sydvattens grävning och läggning av vattenledning till Vellinge kommun. Vid detta tillfälle punkterades ett tätande lerlager med följden att det blev en permanent grundvattensänkning i området. Bolaget har inget ansvar för dessa skador men de ingår som en förutsättning för deldomen 2013 och dess nollalternativ. Detta nollalternativ, vilket godtagits av mark- och miljödomstolen, har inte överklagats av R:s och K:s. Nollalternativet kan under sådana förhållanden inte prövas inom ramen för detta prøvotidsärende. Det har inte framförts någon erinran mot tillåtligheten av den ansökta vattenverksamheten i målet.

Utförda undersökningar har visat att broläget och kräftdammen står i kontakt. Ett nettouttag från broläge (B11) påverkar således nivån i dammen, men dammen påverkas sannolikt även av en minskad grundvattenbildning (hårdgjorda ytor på grund av urbaniseringen) samt eventuella andra verksamheter. Vattendjupet i dammen hade påverkats redan innan den tillståndsgivna verksamheten. De skador som eventuellt

uppkommit på R:s kräftdammar uppkom innan prøvotiden. Inget tyder på att de har förvärrats under denna tid eller att ny påverkan på densamma skett.

R:s och K:s

Den verksamhet som bolaget har bedrivit inom fastigheterna lagligförklarades först genom deldomen 2013. Den permanenta avsänkning som inleddes under augusti och september 2005 och som i olika utsträckning har pågått sedan dess, skedde fram till 2013 utan tillstånd. Bolagets avsänkning mellan 2005 och 2013 var därmed olaglig. Nollalternativet är inte det läge som orsakades av bolagets olagliga verksamhet. Nollläget är den grundvattennivå som skulle uppstå om den tillståndsgivna bortledningen och infiltrationen upphörde helt.

Det som ska ersättas är den skada som uppstått efter november 2013 till följd av hela den tillståndsgivna vattenverksamheten. Skadeståndsberäkningen ska alltså ske utifrån en jämförelse av situationen som skulle ha förelagat om ingen vattenverksamhet förekommit efter november 2013 å ena sidan och den faktiska situation som nu föreligger å andra sidan. I skadeståndsdelen ska därvid beaktas effekterna av både den lagligförklarade vattenavledningen och återinfiltrationen som ägt rum sedan november 2013.

Bolaget har underlåtit att utreda frågan om skador som kan uppkomma under prøvotiden till följd av den tillståndsgivna verksamheten (punkt 1.8.2 i deldomen 2013). Bolaget har haft skyldighet att säkra bevisning. Bolaget har inte uppfyllt denna skyldighet. Bolagets underlåtenhet bör leda till att bolaget får bevisbördan för att skadorna inte har uppkommit under prøvotiden. Med hänsyn till att bolaget i princip inte åberopat någon bevisning och att R:s och K:s har åberopat omfattande bevisning, måste R:s och K:s anses ha styrkt att skadorna har uppstått under prøvotiden.

Om den tillståndsgivna verksamheten skulle ha upphört, skulle vattennivån i kräftdammen åter ha stigit till bräddavloppet (nollläget). Bolaget har inte gjort någon faktisk undersökning och utredning av skador på kräftdammen och kräftfisket utan endast en bedömning utifrån det allmänna och felaktiga antagandet att det endast

föreligger lokalt begränsad grundvattenpåverkan. Eftersom bolaget inte fullgjort sin utredningsskyldighet enligt deldomen 2013 får bolaget bevisbördan för att skadorna inte beror på den tillståndsgivna verksamheten.

Det är uppenbart att marknadsvärdet på R:s och K:s fastigheter har påverkats av de sänkta vattennivåerna i dammarna på fastigheterna.

Det är vidare styrkt att skador på träden uppstått under provotiden. Ö.S. har förklarat att när grundvatten först sänks och därefter lokalt höjs under provotiden, innebär höjningen som sådan en påverkan och stor risk för träden. Detta gäller särskilt för bokträd. I samband med synen kunde konstateras att bokträd som fanns längre bort från pumpstället inte visade samma skador som bokträden på fastigheterna. Det finns inget skäl att bortse från skadorna för att andra skador kan ha uppstått före provotiden.

Vattenkvaliteten på K:s fastighet har försämrats under provotiden. Före provotiden hade K:s införskaffat en filteranläggning som gjorde att vattnet var bra. I samband med pumpningen har dock vattenkvaliteten försämrats. Leverantören till deras filteranläggning förklarade att grundvattnet syresätts i samband med bolagets pumpning och att syresättningen innebär att järn fälls ut i vattnet. Processen sker innan vattnet når installerad filteranläggning och är inte möjlig att rena.

Bolaget skulle även utreda behovet och placeringen av ytterligare infiltrationsbrunn för att minska påverkan av vattenbortledning (punkt 1.8 i deldomen 2013). Detta har bolaget inte gjort. Bolagets underlåtenhet måste rimligen innebära att bolaget får bevisbördan för sitt påstående om att ytterligare infiltrationsbrunn inte behövs.

UTREDNINGEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Mark- och miljööverdomstolen har med stöd av 23 kap. 6 § miljöbalken avgjort målet utan huvudförhandling.

Parterna har åberopat i allt väsentligt samma bevisning som i mark- och miljödomstolen. Mark- och miljööverdomstolen har tagit del av förhören som hållits i mark- och

miljödomstolen med B.R., M.K., J.H., Ö.S. och H.S. genom uppspelning.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Infiltrationsbrunn

Resultatet som bolaget har redovisat inom ramen för provotiden anger att den maximala sänkningen närmast broläget och uttagsbrunnarna är 3 decimeter, mätt i berggrunden i förhållande till nolläget. Vattennivån närmast infiltrationsbrunnen nordväst om broläget steg som mest 2 decimeter, detta också mätt i berggrunden och relaterar till nolläget. Mark- och miljööverdomstolen har inte funnit någon anledning att ifrågasätta de resultaten. Vid start av pumparna i uttagsbrunnarna respektive infiltrationen sker ingen påvisbar påverkan i den uppmätta vattennivån i kräftdammen samt observationsbrunnen (R7) som är lokaliserad i nära anslutning till R:s fastighet. Mark- och miljööverdomstolen instämmer därför i mark- och miljödomstolens bedömning att det inte finns behov av ytterligare infiltrationsbrunn för att minska påverkan från den tillståndsgivna grundvattenbortledningen. R:s överklagande i den delen ska därför avslås.

Ersättningskraven

Några rättsliga utgångspunkter

Enligt 31 kap. 16 § miljöbalken ska bland annat den som med stöd av tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken vidtar en åtgärd som skadar annans egendom betala ersättning för vad som skadas. Ersättningsskyldigheten omfattar endast skador som kvarstår sedan förebyggande eller avhjälpande åtgärder har utförts av tillståndshavaren. Ersättning med anledning av aktuell bestämmelse kan bland annat prövas när, såsom är aktuellt i detta mål, ersättning ska bestämmas slutligt efter det att skadan utretts av sökanden under en provotid enligt 22 kap. 27 § miljöbalken. När det gäller frågor om bevisbörda och beviskrav får, som utgångspunkt, de principer som gäller i skadeståndsmål i allmänhet tillämpas (jfr Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 17 juni 2022 i

mål nr M 6552-20 samt J.S., Miljöbalken 31 kap. 16 §, Lexino 2024-04-20, JUNO). Motsvarande lättnad i beviskravet i fråga om orsakssamband som vid prövning av miljöskador bör vidare gälla (jfr rättsfallet MÖD 2007:49). Utgångspunkten är således att den som påstår skada ska göra övervägande sannolikt att de påstådda skadorna, vid en jämförelse med andra möjliga skadeorsaker, har orsakats av de genomförda åtgärderna.

Inledande bedömningar

Inledningsvis kan konstateras att det är ostridigt i målet att det finns skador på R:s och K:s fastigheter. Det handlar bland annat om sprickbildning i olika byggnader. R:s och K:s har gjort gällande att de har rätt till ersättning för dessa skador till följd av att bolaget har utfört en grundvattensänkning vid broläge 6. Bolaget har bland annat invänt att den tillståndsgivna verksamheten inte har inneburit en grundvattensänkning till en sådan nivå att det kan uppkomma skador.

Såvitt utredningen visar var medelgrundvattennivån vid broläge 6 1996 ca + 17,8 m. Såsom mark- och miljödomstolen har konstaterat visar utredningen i målet att grundvattennivån i området i tiden därefter har påverkats genom ej tillståndsgiven bortpumpning av grundvatten vid broläge 6. Sådan avsänkning har skett vid flera tillfällen före det att mark- och miljödomstolen genom deldomen 2013 gav bolaget tillstånd till permanent bortledning av grundvatten för att permanent avsänka grundvatten. Grundvattensänkningar skedde bland annat från hösten 1996 till april 1997, under 2006 och från september 2011 till våren 2012.

Bolaget fick genom deldomen 2013 tillstånd att permanent avsänka grundvattennivån till lägst nivå omkring +16,0 m vid broläge 6. Såsom redovisat ovan under *Bakgrund* ålades bolaget i samband därmed en utredningsskyldighet. I domskälen i deldomen 2013, under rubriken *5.5 Uppskjuten fråga och prövotid*, anges att den påverkan som skulle bedömas var den kvarstående framtida skada som uppkommer till följd av bolagets grundvattenbortledning som tillståndsprövats i målet och därmed förorsakad grundvattensänkning, som påbörjades 1996, och som inte fullt ut kan kompenseras med återinfiltrationen som provisoriskt bestämts i målet. Storleken på den kvarstående

framtida skada som bolaget skulle utreda och redovisa under prövotiden skulle omfatta samtliga de verkningar som bolagets vattenverksamhet vid broläge 6 kunde orsaka både vad gäller avsänkning av grundvattennivån och återinfiltration. Mot den nu redovisade bakgrunden konstaterar Mark- och miljööverdomstolen att bolaget genom deldomen 2013 ålades en utredningsskyldighet med beaktande av grundvattennivån 1996.

När det gäller utgångspunkten för skadebedömningen instämmer Mark- och miljööverdomstolen i mark- och miljödomstolens bedömning att bolaget felaktigt utgått från att, om bolaget bara håller sig inom den tillståndsgivna avsänkningen, så sker ingen skada. Det är klarlagt att grundvattennivån sedan 1996 har sänkts till dagens nivå kring + 16 m, det vill säga med 1,8 m. Enligt Mark- och miljööverdomstolen är det denna sänkning som ska utgöra utgångspunkten vid skadebedömningen. Det handlar alltså om en större sänkning än den om några decimeter som redovisas i prövotidsredovisningen.

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att det av utredningen framgår att det uppstått skador på R:s och K:s fastigheter under tiden från 1996 och fram till dess att mark- och miljödomstolen genom deldomen 2013 gav bolaget tillstånd till bortledning av grundvatten vid broläge 6.

Såsom anförts ovan kan frågan om skador som uppstått före deldomen 2013 inte prövas i detta mål. R:s och K:s har i Mark- och miljööverdomstolen hävdats att bolaget bör åläggas bevisbördan för att skadorna inte har uppkommit under prövotiden. Som skäl för detta har de anförts att bolaget haft en utredningsskyldighet som innefattat en skyldighet att utreda skador under prövotiden vilket bolaget underlåtit att göra. Bolaget har i Mark- och miljööverdomstolen inte närmare bemött frågan om bevisbördans placering.

Utgångspunkten är att R:s och K:s, i egenskap av skadelidande, ska visa att skada uppkommit efter 2013 samt, om detta styrks, att skadan har orsakats genom bolagets grundvattensänkningar. Vid bedömningen av orsakssambandet får det anses

föreligga en bevislättnad. Såsom redan påpekats föreskrevs i deldomen 2013 att bolaget under prövotiden, som inleddes i maj 2014, skulle utreda kvarstående framtida skada. En central del i en sådan utredning måste anses vara att kartlägga de skador som fanns vid prövotidens början samt att undersöka om det fanns ett pågående sättningsförlopp i byggnaderna. Någon sådan utredning har såvitt framkommit inte genomförts av bolaget. Detta får anses utgöra en brist som, i bevishänseende, kan drabba bolaget (jfr Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 15 mars 2024 i mål nr M 12527-22 och MÖD 2008:1).

Ersättning för skador på byggnader

Skador

R:s och K:s har gjort gällande att bolagets tillståndsgivna verksamhet har medfört att byggnader på deras respektive fastigheter har fått skador i form av sprickor och att skadorna uppstått efter november 2013. De har till stöd för påståendena bland annat åberopat utlåtanden av J.H. (Bab Byggnadsundersökningar AB) och P-J.H. (JH GeoConsulting AB) samt diverse fotografier. Bolaget har invänt att R:s och K:s inte har preciserat sin skada tillräckligt. När det gäller den sistnämnda frågan bedömer Mark- och miljööverdomstolen, inte minst mot bakgrund av vad som anförts ovan om bristen i bolagets utredning, att skadorna får anses vara preciserade så långt det är rimligt.

R:s och K:s har gjort gällande att samtliga skador på deras respektive byggnader har uppkommit i tiden efter deldomen 2013. Såsom mark- och miljödomstolen anfört uppstår normalt sättnings-skador främst initialt varefter processen avtar och en fortsatt sättning är ofta liten eller ingen alls. Med beaktande av detta och de grundvattensänkningar som har skett före 2013 instämmer Mark- och miljööverdomstolen i mark- och miljödomstolens bedömning att huvuddelen av de sprickor som finns på byggnaderna måste ha uppkommit i tiden före deldomen 2013. Denna slutsats får också stöd av bland annat utlåtandena som P-J.H. har upprättat. I nämnda utlåtanden anges att grundvattensänkningarna i samband med arbetena i broläge 6 under hösten 1996 bedöms ha medfört rörelser i marken under

byggnaderna på de aktuella fastigheterna så att sprickbildningen har fått betydligt större omfattning än vad som hade varit fallet utan påverkan från grundvatten-sänkningar. Genom den av R:s och K:s åberopade utredningen, bland annat fotografier, förhören med M.K. och J.H. samt P-J.H:s utlåtanden instämmer Mark- och miljööverdomstolen även i mark- och miljödomstolens slutsats att en viss fortsatt skada har uppkommit i tiden efter 2013. Vid denna bedömning ska den ovan omnämnda utredningsbristen beaktas.

Orsakssamband m.m.

Frågan är då om det är bolagets tillståndsgivna vattenverksamhet vid broläge 6 som har orsakat skadorna på byggnaderna.

Såsom redovisats ovan under *Några rättsliga utgångspunkter* får motsvarande bevislätnadsregel gälla som vid bedömning av orsakssamband vid prövning av miljöskador. Det innebär att skadorna ska anses ha orsakats av verksamheten om det med hänsyn till störningarnas och skadeverkningarnas art, andra möjliga skadeorsaker samt omständigheterna i övrigt föreligger övervägande sannolikhet för ett sådant orsakssamband (jfr 32 kap. 3 § tredje stycket miljöbalken och avgörandet MÖD 2007:49). För att beviskravet ska vara uppfyllt krävs ett konkret stöd i utredningen för att skadeorsaken varit den påstådda. Det räcker inte med att den bara utgör en hypotes, även om den ter sig mer näraliggande än andra förklaringar (se prop. 1985/86:83 s. 46 och prop. 1997/98:45, del 2, s. 341).

Såsom påpekats ovan saknas det utredning över sättningsförloppet i byggnaderna. J.H. har i förhör berättat att byggnaderna varken har haft så kallade sättningsdubbar eller varit föremål för besiktning från bolagets sida. I avsaknad av närmare utredning om sättningsförloppet i byggnaderna, vilken brist alltså ska drabba bolaget, får utgångspunkten för den fortsatta bedömningen vara att sättningsförloppet var alltjämt pågående i tiden efter deldomen 2013. Med beaktande av att utredningen visar att nya skador i form av sprickor har uppkommit under prövotiden föreligger övervägande sannolikhet för att bolagets tillståndsgivna verksamhet har gett upphov till sprickbildning i byggnader även i tiden efter deldomen 2013.

Enligt 35 kap. 5 § rättegångsbalken får rätten, om det är fråga om en inträffad skada och full bevisning inte alls eller endast med svårighet kan föras, uppskatta skadan till skäligt belopp. Regeln är att betrakta som en bevislätnadsregel som inte befriar den som begär skadestånd från skyldigheten att förebringa den utredning som skäligen kan åstadkommas. I detta fall har R:s och K:s åberopat utredning om skadornas omfattning. I avsaknad av utredning om sättningsförloppet i byggnaderna i förening med att skadebilden i början av 2014 inte hade kartlagts föreligger dock stora svårighet att nu visa vilka av skadorna som har uppkommit i tiden efter deldomen 2013. R:s och K:s har utifrån den utredningsskyldighet som belöpte på bolaget enligt deldomen 2013 haft skäl att utgå från att bolaget skulle verkställa relevant utredning i dessa avseenden. Mark- och miljööverdomstolen anser mot den bakgrunden att det i detta fall finns förutsättningar att uppskatta skadorna enligt 35 kap. 5 § rättegångsbalken till skäligt belopp.

Kostnaden för att åtgärda samtliga skador på R:s fastighet Y har bedömts till 1 180 000 kr (inklusive mervärdesskatt) och på K:s fastighet X till 1 500 000 kr (inklusive mervärdesskatt). Mark- och miljödomstolen har genom en skälighetsuppskattning funnit att ersättning för skador ska bestämmas till 20 procent av dessa belopp, det vill säga med 236 000 kr för R:s och 300 000 kr för K:s. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att skäliga belopp uppgår till de av mark- och miljödomstolen bestämda.

Ersättning för skador på träd, anslutning till kommunalt vatten och minskat marknadsvärde

Mark- och miljööverdomstolen gör inte någon annan bedömning än mark- och miljödomstolen i dessa delar. R:s och K:s överklagande i dessa delar ska därför avslås.

Ersättning för skador på kräftodling

R:s har gjort gällande att de inte längre kan använda en damm för kräftodling och att de därför har förlorat intäkter från försäljning av kräftor. Det är R:s som har bevisbördan för att de har lidit skada. Någon utredningsbrist som bör falla tillbaka på bolaget föreligger inte i denna del.

Av de uppgifter som B.R. lämnat är det klarlagt att det inte har funnits kräftor i dammen sedan 2010. Han har berättat att de har försökt sätta ut kräftor i dammen men att det vid efterföljande provfiske inte har funnits något liv i denna. Såvitt utredningen visar har nivån i dammen varit låg sedan 2012. Mark- och miljööverdomstolen anser att den återopade utredningen i denna del är knapphändig. Det saknas t.ex. uppgifter om vattendjup i dammen och vilken nivå som krävs för att det ska gå att ha kräftor i den. Vid en samlad bedömning finner Mark- och miljööverdomstolen att R:s inte har visat att de har drabbats av en ersättningsgill skada i denna del. Detta innebär att bolagets överklagande i denna del ska bifallas medan R:s överklagande i denna del lämnas utan bifall.

Ränta på ersättning för skador på byggnader

R:s och K:s har yrkat att ränta ska utgå enligt deras förstahandsyrkande, det vill säga från den 27 november 2017. De har anfört bland annat följande. Relevant utredning presenterades i samband med kravet som framställdes den 27 oktober 2017. Utredning bifogades avseende de skador som det begärdes ersättning för. Det har saknats anledning för mark- och miljödomstolen att ifrågasätta att relevant utredning presenterats i samband med kravet; särskilt eftersom bolaget inte hade gjort någon invändning om detta.

Bolaget har bestritt att betala ränta enligt förstahandsyrkandet. Bolaget har inte närmare utvecklat sitt bestridande i den delen.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Enligt 4 § tredje stycket räntelagen (1975:635) ska ränta betalas på förfallet belopp från den dag som infaller trettio dagar efter det att borgenären har framställt krav på ersättning och lagt fram utredning som med hänsyn till omständigheterna skäligen kan begäras av denne. Gälldenären är dock inte skyldig att betala ränta för tiden innan kravet och utredningen har kommit denne till handa. I förarbetena till nämnda bestämmelse uttalas bland annat följande gällande frågan om omfattningen av den utredning som borgenären ska vara skyldig att lägga fram. Utredningen behöver inte vara lika omfattande som den utredning som kan krävas för att talan ska bifallas i en skadeståndsprocess och omständigheterna är avgörande för hur mycket som i detta sammanhang bör fordras. I den mån den mot vilken kravet riktar sig inte kan ta ställning utan kännedom om omständigheter som är uteslutande tillgängliga för den skadelidande, får det antas att denne inte har fullgjort vad som ankommer på honom förrän han har lagt fram uppgifter om dessa omständigheter. (Se prop. 1975:102 s. 125.)

Frågan är då om R:s och K:s har lagt fram tillräcklig utredning om kraven på sätt som föreskrivs i 4 § räntelagen.

Mark- och miljööverdomstolen kan konstatera att det av det åberopade brevet den 27 oktober 2017, som har rubriken ”Skadeståndskrav med anledning av grundvattenavsänkning vid broläge 6 E 22- Pildammsvägen, Malmö” (nedan benämnt kravbrevet), framgår att det fortlöpande och under längre tid förts diskussioner mellan bolaget och bland annat R:s och K:s kring krav på ersättning grundade på de grundvattenbortledningar som är föremål för prövning i detta mål. I kravbrevet hänvisas dels till bolagets skyldighet att under prövotiden utreda kvarstående framtida skador på byggnader, mark och anläggningar, dels till en sammanställning i vilken kraven hade preciserats, som jämte underlag hade överlämnats till företrädare för bolaget vid ett möte den 1 december 2016. I kravbrevet anges vidare att ”Det preciserade kravet med underlag bifogas”.

I den sammanställning som hade bilagts kravbrevet räknas ett antal kostnadsposter upp, bland annat skador på byggnader, skador på träd, skador på kräftodling per september 2016, minskat marknadsvärde och anslutning till kommunalt vatten (kostnadsposterna). Vid olika fastighetsbeteckningar, bland annat X och Y, anges belopp med avseende på de olika kostnadsposterna. I en separat kolumn räknas diverse underlag upp såsom till exempel ”enl BAB utredning”, ”enl Ö.S:s utr”, och ”enl mäklare H.S.”.

Mark- och miljööverdomstolen kan konstatera att de i målet åberopade utlåtandena från Bab Byggnadsundersökningar AB, upprättade av P-J.H., är daterade i februari 2016 och augusti 2020. I dessa beskrivs R:s och K:s krav gällande skador på byggnader utförligt. Med beaktande av innehållet i kravbrevet och den till detta bifogade sammanställning finner Mark- och miljööverdomstolen att bolaget i november 2017 hade tillgång till underlag som konkretiserade kraven som presenterades i brevet, åtminstone i den del som avser byggnaderna. Det är därutöver tydligt att bolaget i detta fall, inte minst mot bakgrund av utredningsskyldigheten enligt deldomen 2013, var mycket väl insatt i de omständigheter som ersättningskraven grundades på.

Vid en samlad bedömning finner Mark- och miljööverdomstolen, till skillnad från mark- och miljödomstolen, att R:s och K:s i oktober 2017 måste anses ha lagt fram tillräcklig utredning om kraven i den mening som avses i 4 § tredje stycket räntelagen. Av ett brev som bolaget skickat till R:s och K:s ombud, daterat den 14 november 2017, framgår vidare att bolaget tagit del av kravbrevet, vilket bolaget i och för sig inte har ifrågasatt i målet. Det anförda innebär att ränta på beslutad ersättning för skada på byggnader ska betalas från den 27 november 2017. Mark- och miljödomstolens dom ska ändras i enlighet med detta.

Rättegångskostnaderna i mark- och miljödomstolen

R:s och K:s har anfört i huvudsak följande. Det saknas skäl att reducera ersättningen för rättegångskostnader i mark- och miljödomstolen. Det fanns mycket goda skäl för att domstolen även skulle pröva frågan om ersättning för skada som

uppstått före deldomen 2013. R:s och K:s önskade ett överklagbart beslut i denna fråga. Detta har inte orsakat uppskov i målet och agerandet kan inte anses försumligt. Yrkandet om ersättning för skada har inte nämnvärt fördyrat handläggningen. Det är i princip samma utredning som senare presenterades vid huvudförhandlingen. Kostnaden som är hänförlig till frågan om skada före deldomen 2013 uppgår inte till 100 000 kr, utan understiger 14 000 kr inklusive mervärdesskatt.

Bolaget har anfört i huvudsak följande. Bestämmelsen i 18 kap. 8 § rättegångsbalken innebär att en kostnad, i den mån den inte är medgiven av motparten, inte kan ersättas utan att den anses skälig med hänsyn till vad den avser. Beträffande ombudskostnader ska sådan kostnad bestämmas med hänsyn till bland annat målets beskaffenhet och omfattning samt den omsorg och skicklighet med vilket arbetet utförts. Målet har från R:s och K:s sida i princip handlat om skador i gången tid, vilka inte kan prövas inom ramen för detta ansökningsmål. Bolaget ska därför befrias helt från ersättningsskyldigheten för rättegångskostnader i underinstansen.

Mark- och miljööverdomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen har reducerat den av R:s respektive K:s yrkade ersättningen med utgångspunkten att de belastat handläggningen av målet på ett inte obetydligt sätt genom att vidhålla ersättningskrav som avsett tiden före deldomen 2013.

Av domskälen i deldomen 2013 framgår att den skada som kunde ha uppkommit från 1996 till dag för deldomen inte lagligen kunde prövas i ett ansökningsmål av det aktuella slaget. Såsom R:s och K:s har anfört innefattade det ställningstagandet inte ett överklagbart beslut. Ett sådant beslut fattades först den 18 juni 2021, då mark- och miljödomstolen avvisade R:s och K:s yrkanden om ersättning för skador för tiden innan deldomen 2013. Enligt Mark- och miljööverdomstolens mening kan R:s och K:s inte anses ha belastat målet med sina yrkanden i aktuellt avseende i tiden före avvisningsbeslutet. Till skillnad från mark- och miljödomstolen anser Mark- och miljööverdomstolen därför att det inte har funnits skäl att reducera de yrkade ersättningarna på den grunden. Mark-

och miljööverdomstolen finner att de av R:s och K:s yrkade kostnaderna har varit skäligen påkallade för att tillvarata deras rätt i mark- och miljödomstolen och deras yrkanden ska därför bifallas fullt ut (se 25 kap. 2 § första stycket miljöbalken). Att R:s och K:s i tiden efter beslutet den 18 juni 2021 anförde att alla skador hade uppkommit i tiden efter deldomen 2013 förändrar inte denna bedömning. Mark- och miljödomstolens dom ska således ändras i fråga om beslutad ersättning för rättegångskostnader på sätt som framgår av domslutet.

Rättegångskostnaderna i Mark- och miljööverdomstolen

R:s och K:s har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen med vardera 40 938 kr, allt avseende ombudsarvode inklusive mervärdesskatt. Deras rättegångskostnader är hänförliga till såväl deras egna överklaganden som bolagets överklagande.

Utgången i målet innebär att R:s och K:s har fått framgång med sitt överklagande till endast en mindre del. Mot denna bakgrund kan de inte betraktas som vinnande part i Mark- och miljööverdomstolen och de har därför inte rätt att få ersättning för sina rättegångskostnader i den del de avser deras egna överklaganden. De har däremot rätt till ersättning för skäliga kostnader i den del kostnaderna avser bolagets överklagande. (Se 25 kap. 2 § andra stycket miljöbalken.) Mark- och miljööverdomstolen bedömer att skäligt belopp i den delen motsvarar ersättning till vardera R:s och K:s med 20 469 kr inklusive mervärdesskatt, vilket är hälften av yrkat belopp.

Sammanfattning

Mark- och miljööverdomstolens ställningstaganden ovan innebär att mark- och miljödomstolens dom ska ändras på så sätt att den ersättning som bolaget ska betala till R:s ska bestämmas till 236 000 kr, att bolaget ska betala ränta på den ersättning som ska betalas till R:s och K:s redan från den 27 november 2017 samt att R:s och K:s ska tillerkännas full ersättning för rättegångskostnader i

mark- och miljödomstolen. I övriga delar ska bolagets respektive R:s och K:s överklaganden avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast den 2025-02-13

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Vibeke Sylten, hovrättsrådet Åsa Hanna, referent, tekniska rådet Annika Billstein Andersson och hovrättsrådet Katarina Berglund.

Föredragande har varit Sofia Gunnarsson.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-01-27
meddelad i
Växjö

Mål nr M 2137-12

SÖKANDE

Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB Aktiebolag,

Ombud: Advokat J.N.

SAKEN

Ansökan om lagligförklaring och tillstånd till anläggande av återinfiltrations- och uttagsbrunnar m.m. avseende Öresundsförbindelsens svenska anslutning vid Pildammsvägen (Broläge 6) i Malmö kommun; nu fråga om avslutande av prøvotid

Avrinningsområde: 89/90 N: 6157518 E: 372690 (SWEREF 99 TM)

DOMSLUT

Avslutande av prøvotidsförfarandet

Mark- och miljödomstolen avslutar prøvotidsförfarandet samt fastställer följande ytterligare slutliga villkor för det i deldom från den 29 november 2013 meddelade tillståndet till vattenverksamhet vid Pildammsvägen (Broläge 6) i Malmö.

Slutliga villkor

Mark- och miljödomstolen fastställer följande ytterligare slutliga villkor för tillståndet.

5. Vid broläget uppumpat grundvatten ska återinfiltreras till samma grundvattenakvifer i ett slutet system till 80 % i genomsnitt per år och som lägst 70 % och högst 85 % allt per löpande 30 dygnsperiod.
6. Under den permanenta avsänkningstiden tillåts vid driftstörningar, renspolning o.dyl. en vattenavledning som inte behöver återinfiltreras till högsta intensitet om 7,5 l/s och en högsta mängd om 237 000 m³ per år.

Dok.Id 530258

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.domstol.se/vaxjo-tingsratt		måndag – fredag 08:00–16:00

7. Uttaget av grundvatten och återinfiltrationen vid broläget ska ske på sådant sätt att tryckändringen i den berörda grundvattenakvifären till följd av denna verksamhet inte överstiger 0,3 m vattenpelare utanför redovisat influensområde enligt ritning, bilaga 3, i tekniska beskrivningen i ansökan, bilaga 1.

Kontrollprogram

Det kontrollprogram som enligt villkor nr. 4 i deldomen i målet ska finnas för den tillståndsgivna vattenverksamheten ska uppdateras. Det uppdaterade kontrollprogrammet ska redovisas för tillsynsmyndigheten inom tre månader från det att denna dom vunnit laga kraft.

Ersättningar

SVEDAB ska ersätta G.R. och B.R. med 560 782 kr för sättningskostnader på byggnader samt förstörd kräftdamm på fastigheten Y (Vintriegår-den) jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess full betalning sker.

SVEDAB ska ersätta M.K. och H.K. med 300 000 kronor för sättningskostnader på fastigheten X (Erlandsro) jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess full betalning sker.

Rättegångskostnader

SVEDAB ska ersätta Länsstyrelsen i Skåne län för rättegångskostnader med 7 200 kronor jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess betalning sker.

SVEDAB ska ersätta B.R. och G.R. för rättegångskostnader med 199 260 kronor inklusive moms jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till dess full betalning sker. Av beloppet utgör 105 500 kronor ombudsarvode, 53 408 kronor utlägg, 500 kronor resor samt 39 852 kronor moms.

SVEDAB ska ersätta M.K. och H.K. för rättegångskostnader med 208 328 kronor inklusive moms jämte ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till

dess full betalning sker. Av beloppet utgör 105 500 kronor ombudsarvode, 60 662 kronor utlägg, 500 kronor resor samt 41 666 kronor moms.

Ogillade yrkanden

Domstolen ogillar övriga framställda yrkanden som inte särskilt behandlats ovan.

BAKGRUND

Efter ansökan från Svensk-Danska Broförbindelsen SVEDAB AB (nedan SVEDAB) beslutade mark- och miljödomstolen i deldom den 29 november 2013 om dels lagligförklaring av sex överloppsbrunnar, sju infiltrationsbrunnar, fyra uttagsbrunnar och två nivåbrunnar, dels tillstånd att vid Broläge 6 på fastigheten Z behålla befintlig uttagsbrunn (Pumpstation) för grundvatten-sänkning med en maximal momentan kapacitet om 30 l/s, uttagsbrunn Nr:B11, allt avseende Öresundsförbindelsens svenska anslutning vid Pildammsvägen (Broläge 6) i Malmö kommun.

Mark- och miljödomstolen lämnade samtidigt SVEDAB tillstånd att, på de villkor som anges i deldomen, vid Broläge 6 bortleda grundvatten ur de lagligförklarade uttagsbrunnarna U 6:1 – U 6:4 med tillsammans högst 25 liter per sekund och högst sammanlagt 790 000 m³ per år för att permanent avsänka grundvattennivån till lägst nivå omkring +16,0 m vid broläget.

Som villkor för tillståndet föreskrevs följande villkor.

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad som bolaget åtagit sig enligt ansökan i målet och till denna redovisade ritningar, beskrivningar och andra handlingar.
2. Bolaget ska under tiden för anmälan av anspråk på oförutsedd skada i samråd med tillsynsmyndigheten och berörda markägare anlägga och bibehålla referensbrunnar och kontrollbrunnar i enlighet med vad tillsynsmyndigheten bestämmer.
3. Summerande vattenmätare ska installeras som möjliggör mätning av allt uppumpat och allt återinfiltrerat grundvatten från/till för dessa ändamål avsedda brunnar eller brunnsgrupper.
4. Bolaget ska till tillsynsmyndigheten inom tre månader från det att denna deldom vunnit laga kraft redovisa ett kontrollprogram. Kontrollprogrammet behöver inte godkännas av tillsynsmyndigheten.

I deldomen förordnade mark- och miljödomstolen med stöd av 22 kap. 27 § miljöbalken att frågan om skada och ytterligare ersättning till följd av SVEDABs grundvattenbortledning och återinfiltration samt även eventuella skadeförebyggande åtgärder ska skjutas upp under en prøvotid. Prövotiden ska gälla under fem (5) år räknat från den tidpunkt då återinfiltrationen påbörjas.

Under prøvotiden och fram till dess att frågorna om skada och intrång slutligt prövats skall enligt deldomen de villkor gälla som redovisas under rubriken ”1.7 Provisoriska bestämmelser” och de utredningar och undersökningar m.m. utföras som framgår under rubriken ”1.8 Utredningar under prøvotiden”.

Som provisoriska bestämmelser föreskrevs följande:

1. Vid broläget uppumpat grundvatten ska återinfiltreras till samma grundvattenakvifär i ett slutet system till 80 % i genomsnitt per år och som lägst 70 % och högst 85 % allt per löpande 30 dygnsperiod.
2. Under den permanenta avsänkningstiden tillåts vid driftstörningar, renspolning o.dyl. en vattenavledning som inte behöver återinfiltreras till högsta intensitet om 7,5 l/s och en högsta mängd om 237 000 m³ per år.
3. Uttaget av grundvatten och återinfiltrationen vid broläget ska ske på sådant sätt att tryckändringen i den berörda grundvattenakvifären inte överstiger 0,3 m vattenpelare utanför redovisat influensområde enligt ritning, bilaga 3, i tekniska beskrivningen i ansökan.
4. SVEDAB ska utan dröjsmål till mark- och miljödomstolen, tillsynsmyndigheten och Trafikverket anmäla datum för återinfiltrationens början.

Under prøvotiden ska SVEDAB enligt deldomen utföra följande utredningar:

1. Utredda behovet och placeringen av ytterligare infiltrationsbrunnar för att minska påverkan av vattenbortledningen.
2. Utredda kvarstående framtida skador på byggnader, mark och anläggningar som kan uppkomma till följd av den ovan tillståndsgivna verksamheten och föreslå kompensationsåtgärder eller erbjuda ersättning.

3. Utredda påverkan på Citytunnelns tillståndsgivna vattenverksamhet och föreslå kompensationsåtgärder eller erbjuda ersättning utöver den skada som ersatts i denna deldom.

Enligt deldomen ska SVEDAB senast ett år efter prövotidens utgång till mark- och miljödomstolen redovisa en sammanställning av det utredningsmaterial som tillskapats genom kontrollprogrammet och utredningar i övrigt som har företagits i samband med fullgörandet av utredningar under prövotiden jämte det slutliga resultatet av undersökningarna. SVEDAB ska samtidigt lämna förslag på slutlig skadereglering. Mark- och miljödomstolen kommer därefter att företa målet till slutligt avgörande i de återstående delarna. Därvid kommer mark- och miljödomstolen även att slutligen pröva frågan om hur och på vilka villkor som bortledning och infiltration av bortlett vatten ska ske.

Återinfiltrationen påbörjades den 20 maj 2014, vilket innebär prövotidsutredningen skulle inges till mark- och miljödomstolen senast den 20 maj 2020.

PRÖVOTIDSREDOVISNING M.M.

SVEDAB har till mark-och miljödomstolen ingett föreskriven prövotidsredovisning i målet.

Yrkanden

SVEDAB har yrkat att prövotiden avsluta samt att de provisoriska bestämmelserna, 1-3, under punkten 1.7 i deldomen, föreskrivs som slutliga villkor.

Som grund för yrkandet har SVEDAB anfört huvudsakligen följande.

Av den utredning som SVEDAB låtit Sweco AB genomföra med avseende på de frågor som skulle belysas under prövotiden, framgår sammanfattningsvis följande.

Påverkan från uttagen kring brolägg 6 i form av avsänkning är lokalt begränsad. Påverkan från infiltrationen genererar en upphöjd grundvattennivå som också är begrän-

sad till infiltrationsbrunnarnas närhet. Dessa förhållanden gör att SVEDABs verksamhet vid normal drift vid broläget bedöms ha en liten/begränsad påverkan på omgivande grundvattennivåer. Utanför brolägets mitt är det dessutom fråga om en höjning av grundvattennivåerna.

Då SVEDABs verksamhet endast ger upphov till en lokalt begränsad grundvattenpåverkan runt brolägets centrala del, och dessutom en i huvudsak höjd grundvattentyta, är bedömningen följande.

- Det föreligger inte något behov att anlägga ytterligare en infiltrationsbrunn för att minska påverkan från grundvattenbortledningen.
- Det föreligger inte någon risk för att det ska uppkomma framtida skador på byggnader, mark och anläggningar.
- Grundvattenuttaget påverkar inte Citytunnelns tillståndsgivna vattenverksamhet.

Med anledning härav bedömer SVEDAB att det inte föreligger någon risk för framtida skador på byggnader, mark och anläggningar. SVEDAB föreslår därför inte några kompensationsåtgärder och erbjuder heller inga ersättningar.

Geologi

Längs delsträcka I är området relativt flackt och markytan varierar från +1 till +2 i den västra delen mot Öresund upp till +35 i den östra delen vid Lockarp.

Områdets geologi utgörs generellt av två typer av lermorän som mellanlagras av tunna sedimentskikt. Mäktigheten på jordlagren varierar mellan 3 - 20 m med störst jordmäktighet i den östra delen. Berggrunden i området består av olika enheter med sedimentärt lagrad kalksten.

Grundvattenförhållanden

Aktuellt område är beläget i en regional berggrundsakvifär i kalkberget som omfattar en stor del av sydvästra Skåne. Infiltrationsområdet för akvifären inom området omfattar ett ca 50 km² stort område med utströmningsområde till Öresund i den västra delen av delsträcka I. Nybildningen av grundvatten inom infiltrationsområdet bedöms till ca 3 - 4 miljoner m³/år. Genomsläpligheten i kalkberget är generellt relativt hög med goda uttagsmöjligheter medan ytligt grundvatten i jordlagren har mycket begränsade nyttjandemöjligheter pga. sin ringa vattenförande förmåga och kvaliteten på vattnet. Grundvattnet i kalkbergsakvifären i området utnyttjas främst för hushållsbehov och lantbruksändamål och uttag för kommunala vattentäkter sker inte. Bortpumpning av grundvatten sker också kontinuerligt från Limhamns kalkbrott till Öresund vilket uppgår till uppemot 1,5 miljoner m³ per år.

Grundvattenanläggning

Syftet med avsänkingsanläggningen vid broläget är att i lågpunkter hålla grundvattnets trycknivå på en nivå så låg att inte grundvattnet skadar konstruktioner och terrass och att inte underfarter översvämmas.

Det finns inget krav på SVEDAB att tillgodogöra sig grundvatten utan endast leda bort vatten i skadeförebyggande syfte genom att hålla en given trycknivå. Uttagsbehovet varierar därför med fluktuationerna hos grundvattennivån i området.

Avsänkingsanläggningen vid broläge 6 består av 4 uttagsbrunnar och 7 återinfiltrationsbrunnar nedförda i kalkberget.

I brolägenas lågpunkter sitter nivåbrunnar där givare finns installerade som styr pumparna i uttagsbrunnarna. Grundvattnet som pumpats upp från uttagsbrunnarna leds till en återinfiltrationsslinga runt broläget där vattnet fördelas ut till återinfiltrationsbrunnarna. På så sätt återförs grundvattnet till kalkbergsakvifären igen. Bli trycket för stort i någon återinfiltrationsbrunn löser en övertrycksventil ut och vattnets leds då ut till dagvattensystemet. Det finns även en ledning med manuell ventil från varje infiltrationsslinga för avledning till dagvattnet vid t.ex. underhållsarbeten.

Avledning av dagvatten till dikesrecipient sker via fördröjningsmagasin försedda med flödesreglering.

Redovisning av kontrollprogram

I enlighet med tillstånd, villkor, kontrollbestämmelser samt provisoriska bestämmelser i deldom M 2137-12 utför SVEDAB kontroll av omgivningspåverkan till följd av uttag och återföring av grundvatten för grundvattensänkningsändamål.

Kontrollen omfattar följande moment:

- Kontroll av att lovgivna uttags- och återföringsmängder ej över- eller underskrids genom mätning av uttagen och återförd mängd grundvatten.
- Kontroll av att lovgivna momentanvärden för uttagsflöden ej överskrids.
- Kontroll av att lovgivna mängder vatten för renspolningsändamål och dylikt ej överskrids genom mätning av ej återförd mängd vatten.
- Kontroll av anläggningens inverkan på grundvattennivån genom mätningar av vattennivån i kontroll- och referensbrunnar.
- Kontroll av grundvattenbrunnarnas funktion och behov av rekonditionering åtgärder.

För att uppfylla givna tillstånd, villkor och kontrollbestämmelser, samt tillgodose kravet om egenkontroll enligt miljöbalken, har kontroller genomförts varje månad vid broläge 6 enligt följande:

- Avläsning av uppumpad och återinfiltrerad mängd grundvatten (summerande vattenmätare)
- Mätning av momentanflödet från och till uttags- och infiltrationsbrunnarna.
- Mätning av till dike/avlopp avledd mängd grundvatten med summerande vattenmätare.
- Kontroll av att angivna influensområden innehålls.
- Mätning av grundvattennivån i observationspunkter:
 - Referensbrunnar, belägna utanför beräknade påverkansområden.
 - Kontrollbrunnar, belägna inom beräknade påverkansområden.
 - Nivåbrunnar, belägna i nära anslutning till uttagsbrunnarna vid respektive broläge.

- Införskaffande av nederbördsdata från SMHI:s mätstation i Malmö.
- Utifrån insamlad information bedöma om vattenföretagen uppfyller givna tillstånd och villkor.

Insamlade mätuppgifter lagras i en för ändamålet särskild upprättad databas, i vilken även relevanta historiska data finns sparade. Databasen finns tillgänglig på server hos Sweco, som även svarar för uppdatering och drift. System i plan och höjd utgörs av Sweref 99 13 30 och RH 70.

Mätning i fält har under 2014 - 2019 utförts av Malmberg Borning AB. Utvärdering av insamlad information har utförts av Sweco.

Sammanfattningsvis har kontrollen av SVEDABs vattenverksamheter för år 2014 - 2019 vid broläge 6 gett följande resultat:

- ✓ Lägsta tillåtna grundvattennivå (omkring +16 m) har ej underskridits.
- ✓ Påverkansområdet bedöms ej ha överskridits.
- ✓ Tillåtet uttag av grundvatten har ej överskridits.
- ✓ Tillåten momentan pumpkapacitet har ej överskridits.
- ✓ Tillåten utsläppt mängd grundvatten till dike har ej överskridits.
- ✓ Återinfiltrationsgraden är i enlighet med tillståndsgivna villkor.

Tabell 1 Uttagen mängd grundvatten, utsläpp till dike/avlopp samt beräknad infiltrationsgrad för broläge 6 under 2014 - 2019. Bortledda volymer under utförd provpumpning 2019 ej inkluderad i sammanställningen.

År	Uttag m ³	Återinfiltration [%]	Överlopp 16:5 [m ³]	Flöde [l/s]
2014*	450 000	-	-	25
2015	706 720	78%	158 500	24,7
2016	700 470	77%	160 900	22,9
2017	700 050	77%	158 500	22,8
2018	528 510	80%	107 100	21,8
2019	441 980*	82%	77 800	17,2
Tillåtet***	790 000	70 - 85 %	237 000	25

**=from slutet på maj, uppstart- och inkörningsperiod. Uttagen volym har översiktligt beräknats utifrån genomsnittligt flöde för perioden.*

***=en vattenmätare var defekt under en kort period (ca 1 vecka) under vintern 2019. Pumpen stängdes av när felet upptäcktes och var avstängd tills ny vattenmätare var installerad.*

****=enligt deldom*

Under 2014 skedde en uppstart och inkörning av broläget och olika driftscenarier, flöden och tekniska lösningar provades för att uppnå villkor i domen med 80 % återinfiltration. Uttagen volym har beräknats översiktligt utifrån genomsnittliga flöden.

Upprättat och genomfört kontrollprogram för broläge 6 visar data på hur driften har sett ut och om verksamheten bedrivits i enlighet med de fastlagda villkoren. Utifrån vad som redovisats ovan är bedömningen att SVEDABs verksamhet vid broläge 6 bedrivits i enlighet med fastlagda villkor.

Utförda undersökningar under prøvotiden

Sweco har under 2018 - 2019 utfört utredningar vid broläget i form av ett antal olika driftfall: nolläge (ingen pumpning, endast passiv dränering), en provpumpning utan infiltration samt ett fullskaleförsök med infiltration, innebärande analys av nivåpåverkan vid både drift och icke-drift av grundvattenanläggningen.

Efter att provpumpningen avslutats följde en återhämtningsperiod då pumpningen vid broläget var helt avstängt och endast passiv dränering skedde (detsamma skedde även innan provpumpningen). Det kunde konstateras att endast passiv dränering inte fick några negativa konsekvenser för broläget och bedömningen gjordes då att bättre data för ändamålet och prøvotidsredovisningen - att analysera brolägets omgivningspåverkan och risk för kvarstående framtida skada - kunde erhållas genom utökad mätning och analys av den påverkan som den normala driften de facto ger upphov till. Av denna anledning är utfört fullskaleförsök den utredning som på mest

rättvisande sätt ger svar på de uppskjutna frågor som ställts inom ramen för prøvotidsredovisningen.

Analys av drift och icke-drift med utökad mätning s.k. fullskaleförsök

Ett s.k. fullskaleförsök genomfördes under 2019 där analys av både drift och icke-drift utfördes.

Vid fullskaleförsöket mättes först grundvattennivåer i och omkring broläget när inget aktivt uttag av vatten gjordes. Detta illustrerar det nolläge som råder vid broläget där vatten endast tas ut via brunn B11, vilket är en artesisisk (självrinnande), passiv s.k. överloppsbrunn belägen centralt i djupaste delen av broläget. Efter en period utan aktiva uttag (icke-drift) startades sedan driften upp som normaldrift med pumpning/infiltration och omgivande grundvattennivåer mättes fortsatt.

Nivådata samlades in och ritades upp i nivådiagram utifrån vilken storleken på grundvattenpåverkan vid fullskaleförsöket som kunde erhållas. Den samlade nivåpåverkan har bedömts genom att bestämma avgränsningen av det område kring broläget inom vilket en påverkan vid återuppstarten av broläget, inkl. infiltration, kunde uppmätas.

Utifrån uppritad nivådata vid provpumpning och fullskaleförsök har en analys gjorts av uppmätt nivåpåverkan vid olika flöden och infiltrationsscenarioer (med eller utan aktiva uttag och infiltration).

Slutsatser av utförda undersökningar

Påverkan från uttagen kring broläget i form av avsänkning är lokalt begränsad. Påverkan från infiltrationen genererar en upphöjd grundvattennivå som också är begränsad till infiltrationsbrunnarnas närhet.

Resultat och förhållande ger att SVEDABs verksamhet vid normal drift vid broläge 6 bedöms ha en liten/begränsad påverkan på omgivande grundvattennivåer. Utanför brolägets mitt är det dessutom frågan om en höjning av grundvattennivåerna.

Sammanfattning av prövotiden

SVEDAB har sedan maj 2014 utfört grundvattenavsänkingsåtgärder vid broläge 6 i enlighet med deldom M 2137-12. Prövotiden har pågått mellan maj 2014 — maj 2019 och under denna period har drift av broläget 6 skett enligt planerat utan större, långvariga avbrott.

SVEDAB har genomfört de utredningar som ålagts bolaget under prövotiden samt det kontrollprogram som upprättats. Utförda undersökningar visar på att SVEDABs verksamhet endast ger upphov till en begränsad grundvattenpåverkan runt broläget, och dessutom en i huvudsak höjd grundvattenyta.

Utförda undersökningar ger följande svar på de frågor som SVEDAB ska besvara inom ramen för prövotidsredovisningen.

1. Utredda behovet och placeringen av ytterligare infiltrationsbrunn för att minska påverkan av vattenbortledningen.

Slutsats och svar: Då SVEDABs verksamhet endast ger upphov till en lokalt begränsad grundvattenpåverkan runt broläget centrala del, och dessutom en i huvudsak höjd grundvattenyta, är bedömningen att det inte föreligger något behov att anlägga ytterligare en infiltrationsbrunn för att minska påverkan från grundvattenbortledningen.

2. Utredda kvarstående framtida skador på byggnader, mark och anläggningar som kan uppkomma till följd av den tillståndsgivna verksamheten och föreslå kompensationsåtgärder eller erbjuda ersättning.

Slutsats och svar: Då SVEDABs verksamhet endast ger upphov till en lokalt begränsad grundvattenpåverkan runt brolägets centrala del, och dessutom en i huvudsak höjd grundvattenyta, är bedömningen att det inte föreligger någon risk för att det ska uppkomma framtida skador på byggnader, mark och anläggningar.

3. Utredda påverkan på Citytunnelns tillståndsgivna vattenverksamhet och föreslå kompensationsåtgärder eller erbjuda ersättning utöver den skada som ersattes i tidigare meddelad deldom.

Slutsats och svar: Då SVEDABs verksamhet endast ger upphov till en lokalt begränsad grundvattenpåverkan runt brolägets centrala del, beaktat avståndet till Citytunnelns verksamhet, är bedömningen att SVEDABs grundvattenuttag inte påverkar Citytunnelns tillståndsgivna vattenverksamhet.

Konsekvens och skada

Då SVEDABs verksamhet endast ger upphov till en lokalt begränsad grundvattenpåverkan runt brolägets centrala del, och dessutom en i huvudsak höjd grundvattenyta, är bedömningen att det inte föreligger någon risk för att det ska uppkomma framtida skador på byggnader, mark och anläggningar. Samma bedömning gäller för vegetation (såsom träd), ytvatten (såsom kräftdammar) och andra grundvattenanläggningar.

Kompensationsåtgärder

Med anledning av att det inte bedöms föreligga någon risk för framtida skador på byggnader, mark, anläggningar, vegetation (såsom träd), ytvatten (såsom kräftdammar) och andra grundvattenanläggningar, följer att frågan om kompensationsåtgärder för framtida skador utgår.

INKOMNA YTTRANDEN

Myndigheter

Trafikverket har inga yrkanden eller invändningar rörande redovisat material, och anser att de punkter som önskas ingå permanent i SVEDABs kontrollprogram inte påverkar Trafikverkets verksamhet.

Trafikverket förutsätter att SVEDAB informerar Trafikverket om eventuella framtida uppdateringar av kontrollprogrammet som kan komma att påverka Trafikverkets anläggningar.

Länsstyrelsen i Skåne län har inga yrkanden eller invändningar över det redovisade materialet. Länsstyrelsen anser att de redovisade uppgifterna är tillräckliga för att visa på att villkoren och de provisoriska bestämmelserna i deldomen har följts under prövotiden. Länsstyrelsen har därför inga synpunkter på att prövotiden avslutas och slutliga villkor fastställs.

Länsstyrelsen yrkar ersättning för rättegångskostnader med 7 200 kronor.

Enskilda sakägare

B.R. och G.R., ägare av fastigheten Y (Vintriegårde), samt M.K. och H.K., ägare av fastigheten X (Erlandsro), har i ge-mensamt yttrande anfört huvudsakligen följande.

Prövotidens avslutande

B.R. och G.R. samt M.K. och H.K. har ingen invänd-ning mot att prövotiden avslutas. B.R. och G.R. yrkar dock att SVEDAB ska föreläggas att anlägga en ny infiltrationsbrunn intill Vintrievägen mellan infiltrationsbrunnarna I 6:1 och I 6:7.

Ersättningsyrkande

B.R. och G.R. har, så som de slutligt bestämt sin talan, yrkat att SVEDAB ska förpliktas att till dem betala 2 419 782 kronor.

M.K. och H.K. har, så som de slutligt bestämt sin talan, yrkat att SVEDAB ska förpliktas att till dem betala 4 910 000 kronor.

Ränta på de yrkade beloppen yrkas med referensräntan jämte 8 procentenheter i första hand från den 27 november 2017 till dess full betalning sker och i andra hand från dag för dom till dess full betalning sker.

B.R. och G.R. yrkar ersättning för rättegångskostnader med 271 431 kronor.

M.K. och H.K. yrkar ersättning för rättegångskostnader med 284 498 kronor.

B.R. och G.R. samt M.K. och H.K. (nedan sakägarna) har som skäl för sina yrkanden anfört huvudsakligen följande.

När SVEDAB byggde motorvägsanslutningen till Öresundsbron ansökte bolaget om vattendom avseende grundvattensänkning vid ett antal underfarter längs vägens sträckning. Dock gjordes av okänd anledning inte ansökan för broläge 6, d.v.s. kors-ningen mellan motorvägen och Pildammsvägens förlängning.

Grundvattennivån vid detta broläge före arbetenas början dokumenterades inte men enligt SVEDAB:s egen utsago bör den ha legat på cirka +18 meter. Under hösten 1996 gjordes en temporär grundvattensänkning ner till +12 m till +13 m vid broläge 6 i avsikt att gjuta de för bron nödvändiga pelarfundamenten. Mycket kraftiga avsänkningar noterades på flera intilliggande fastigheter, vilket kan förklaras med okända stora sprickzoner i kalkberget löpande i nordvästlig riktning. Vintriegårdens kräftdamm tömdes helt och även dammar på Erlandsro påverkades. Vissa grävda dricksvattenbrunnar fick ersättas med borrhade brunnar. SVEDAB stod utan invändningar för kostnaderna för att borra nya dricksvattenbrunnar även för sakägarnas fastigheter. Inledningsvis var vattnet i de borrhade brunnarna av utmärkt kvalitet.

Sedan de temporära arbetena avslutats i april 1997 steg åter grundvattennivån, men inte fullt ut eftersom SVEDAB installerat ett avbräddningssystem varvid vattnet pumpades upp och leddes bort via ett dikessystem. Denna permanenta avsänkning resulterade i en grundvattennivå vid broläget på +16,9 m.

Ett fast bräddavlopp som finns i kräftdammen på Vintriegården visade att vattennivån i dammen som tidigare år då och då steg till över detta bräddavlopp nu aldrig nådde upp till detsamma.

Under augusti – september 2005 drog Sydvatten en större vattenledning genom underfarten vid broläge 6 som skulle försörja Vellinge kommun med färskvatten. Grundvattennivån sjönk då åter så kraftig att kräftdammen på Vintriegåerden torrlades och vattennivån i dammarna på Erlandsro sjönk avsevärt. Det visade sig bero på att man vid arbetena med vattenledningen hade brutit igenom ett tätande lager av moränlera vilket ledde till att grundvattnet läckte ut i botten av underfarten under motorvägen till Öresundsbron. För att eliminera den isbildning på cykel- och gångvägen som uppstod vintern 2005/2006 installerade SVEDAB ett provisoriskt uttagsrör som ledde till att grundvattennivån vid broläget ånyo sänktes till under +16,0 m. I maj 2007 justerades uttagsröret så att avbräddning nu skedde till nivån +16.25 m.

I oktober 2011 informerade SVEDAB att byggandet av en på- och avfart Pildammsvägen/motorvägen vid broläge 6 skulle påbörjas. En temporär sänkning av grundvattnet var nödvändig för detta arbete. Den temporära sänkningen påverkade sakägarnas fastigheter, bland annat torrlades de båda dammarna vid Vintriegården. I slutet av november 2011 avslutades den temporära avsänkningen och vattnet i dammarna började åter stiga. Utan förvarning torrlades emellertid dammarna åter i april 2012, vilket visade sig bero på att SVEDAB pumpade vatten från en annan brunn i området kring Broläge 6.

I slutet av maj 2012 hade vattnet delvis återkommit i Vintriegårdens kräftdamm till en nivå cirka 1 m under det fasta bräddavloppet. I maj 2012 inkom SVEDAB med en ansökan till mark- och miljödomstolen om tillstånd till bl.a. avsänkning av grundvattennivån vid broläge 6. Inför huvudförhandlingen som hölls den 3 oktober 2013 framfördes ett skadeståndskrav för skador på byggnader och träd med mera på 1,5 mkr. SVEDAB gjorde gällande att skadorna som tidigare uppträtt uteslutande var en följd av Sydvattens verksamhet. Sakägarna gör dock gällande att skadan inte omedelbart beror på Sydvattens verksamhet utan i stället på att SVEDAB efter Sydvattens punktering av ett lager moränlera installerade ett provisoriskt uttagsrör och sänkte grundvattennivån för att förhindra problem vid broläge 6 med anledning av Sydvattens punktering. Det är alltså SVEDABs åtgärder som har orsakat sänkningen av grundvattennivån på sakägarnas fastigheter.

Återinfiltrationen av bortpumpat grundvatten har nu pågått sedan den 20 maj 2014. Sedan dess har ingen höjning av grundvattennivån skett vid sakägarnas fastigheter. I detta sammanhang kan nämnas att dammarna på Erlandsro för närvarande är helt torra. Vattenkvaliteten i de borrade brunnar som SVEDAB anlade åt sakägarna har kraftigt försämrats, främst till följd av ökad järnhalt och utfällningar. Detta har lett till att Erlandsro har behövt anslutas till kommunalt vatten. I ärendet har fortlöpande förts en dialog mellan sakägarna och SVEDAB med anledning av skador som uppstått på sakägarnas fastigheter. SVEDAB genom F.L. har vid samtal gett uttryck för att sakägarna självklart ska kompenseras för de skador som uppstått med anledning av grundvattenavsänkningen. SVEDAB har även i ett tidigare skede förklarat att bolaget skulle reglera sakägarnas krav i anledning av skador till följd av anläggandet av den s. k. Sydvattenledningen. Detta har SVEDAB sedan inte stått fast vid.

Sakägarnas ersättningsyrkande var inledningsvis 2 681 351 kronor för Y och 3 211 875 kronor för Z och avsåg då skador som uppstått såväl före som efter det att mark- och miljödomstolen genom deldomen 2013-11-29 lämnade tillstånd till permanent sänkning av grundvattennivån vid broläge 6.

SVEDABS BEMÖTANDE

Myndigheter

Sökanden konstaterar att remissmyndigheterna avstår från yttrande eller har ingen erinran mot SVEDABs prövotidsredovisning och anser att prövotiden nu kan avslutas.

Enskilda sakägare

SVEDAB bestrider yrkandena från B.R. och G.R. samt M.K. och H.K.. SVEDAB vill erinra om vad som mark- och miljödomstolen angav i 2013-års deldom. "Den skada som kan ha uppkommit från 1996 till dag för denna deldom till följd av SVEDABs grundvattenavsänkning eller infiltration kan lagligen inte prövas i ett ansökningsmål om vattenverksamhet som detta. Sådan talan om ersättning för skada på grund av icke tillståndsgiven vattenverksamhet kan

prövas inom ramen för stämningssmål enligt 32 kap. miljöbalken alternativt enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer".

Mot denna bakgrund ska R:s och K:s yrkanden om ersättning m.m. i första hand avvisas. Beträffande övriga yrkande hänvisar SVEDAB till bifogade av Sweco upprättat PM. Av åberopat PM framgår sammanfattningsvis följande.

Grundvattennivåmätning har skett i följande observationspunkter inom ramen för aktuellt kontrollprogram för perioden 2013 - 2020.

- Referensbrunnar, belägna utanför beräknade påverkansområden.
- Kontrollbrunnar, belägna inom beräknade påverkansområden.
- Nivåbrunnar, belägna i nära anslutning till uttagsbrunnarna vid respektive broläge.

Prövotiden pågick under 2014 - 2019. Mätning inom såväl utfört kontrollprogram som nu utförda undersökningar har skett i mätpunkter i anslutning till broläge 6, men också på större avstånd. Broläge 6 är beläget i södra Malmö i ett område med ett flertal olika grundvattenanläggningar för olika ändamål. Ett flertal grundvattenrelaterade aktiviteter inom ett och samma område kan utgöra en försvårande faktor vid utvärdering av nivåförändringar till följd av en specifik verksamhet.

Mätdata visar att det inte sker någon varaktig förändring av grundvattennivåerna kopplat till drift av grundvattensänkingsanläggningen vid broläge 6. Däremot sker en naturlig nivåfluktuation normalt i storleksordningen 1 - 2 m som är normal för området. Att nivåfluktuationerna är naturligt betingade styrks även av övrig nivåmätning som görs inom ramen för kontrollprogrammet för övriga brolägen 2, 4, 5 och 8, dvs. brunnar utanför kontrollprogrammet för broläge 6. Den samlade mätningen ger en god bild av de naturliga nivåfluktuationerna i området. I slutet av augusti 2014 ses till exempel en kraftig höjning av grundvattennivån i samtliga mätpunkter, beroende på ett extremt kraftigt regn som medförde översvämningar i flera delar av Malmö.

Under senare delen av provotiden har SVEDAB utfört pumpstest och undersökningar vid broläge 6 inom ramen för provotiden, såsom mätning under nolläge (inget aktivt grundvattenuttag), provpumpning (aktivt grundvattenuttag men ingen återinfiltration) samt återgång till normal drift med både aktivt grundvattenuttag och återinfiltration.

Uppskjutna frågor om kvarstående framtida skada som adresserades SVEDAB i deldomen har i provotidsredovisningen besvarats utifrån hydrogeologiska principer och en naturvetenskaplig metod. Den bärande undersökningen med ett fullskaleförsök utgår från en uppmätt, faktiskt, förändring av grundvattennivå då grundvattenuttag först utan och sedan med återinfiltration startas upp från en period av endast passiv grundvattenbortledning via brunn B11, ett s.k. nolläge. Utfört försök besvarar frågan "Hur stor effekt/påverkan på omgivande grundvattennivåer har SVEDABs grundvattenbortledning och återinfiltration vid broläge 6"?

Resultatet av utfört fullskaleförsök visar på en lokal sänkning av grundvattennivån runt broläget, och att det utanför brolägets centrala del endast är fråga om en lokal förhöjning av grundvattennivån kring infiltrationsbrunnarna.

Om en grundvattensänkning (eller höjning) är lokal och begränsad, och naturmiljön och de geologiska förhållandena är okänsliga för den nivåpåverkan som uppstår följer att det inte kan uppstå någon konsekvens eller skada på byggnader, mark, anläggningar och naturmiljö till följd av grundvattenbortledningen eller återinfiltrationen. Uppmätta förhållanden visar att infiltrationsanläggningen på ett effektivt sätt minskar effekten av en sänkt grundvattennivå vid broläget.

En av de utredningar som mark- och miljödomstolen föreskrivit SVEDAB att utföra är behov och placering av ytterligare infiltrationsbrunn för att minska påverkan av vattenbortledningen. Sakägarna yrkar att det ska anläggas ytterligare en infiltrationsbrunn intill Vintrievägen, halvvägs mellan infiltrationsbrunn I 6:1 och I 6:7.

Utfört fullskaleförsök visar att påverkan av grundvattenbortledningen genom anlagd infiltrationsanläggning är mycket begränsad och att det utanför brolägets centrala del främst är frågan om en lokal höjning av grundvattennivån. Med detta följer att det inte tillkommer någon påverkan av vattenbortledningen som en ytterligare infiltrationsbrunn behöver avhjälpa.

Som påvisats i utfört fullskaleförsök är påverkan av återinfiltrationen lokal runt infiltrationsbrunnarna. Främsta orsaken är att avsänkning till följd av uttag och nivåhöjningen till följd av återföring tar ut/balanserar varandra. Genomsläppligheten för den vattenförande enhet där grundvattenåterföring/uttag sker är mycket hög. En hög genomsläpplighet innebär små nivåförändringar som sträcker sig långt ut från uttags- och återföringsbrunnarna. Detta ger en hög utsläckningseffekt, dvs. redan på små avstånd från brunnarna blir avsänkning och nivåhöjningen ungefär densamma och nettopåverkan därför nära noll.

Vid normal drift av broläge 6 styrs idag större delen av det vatten som återförs enligt deldomen (dvs. ca 80% av uttagen volym) till infiltrationsbrunnarna I 6:1 och I 6:7. Detta görs genom att övriga återföringsbrunnar är helt eller delvis stängda med hjälp av ventil.

Sakägarna har i bemötande av SVEDABs yttrande anfört bl.a. följande.

Yrkandet om ersättning omfattar skador som uppstått både före och efter dagen för deldomen. Den del av skadan som uppstått efter dagen för deldomen från den 29 november 2013 ska ostridigt prövas inom ramen för detta mål. Vilken del av skadan som är att hänföra till tiden före respektive efter deldomen kan inte avgöras utan en materiell prövning och grund för avvisning finns därför inte. Yrkandet kan därför inte avvisas.

SVEDAB har i yttrande anfört följande.

SVEDAB vidhåller sin inställning att den skada som kan ha uppkommit från 1996 till dagen för deldomen till följd av SVEDAB:s grundvattenavsänkning och infiltr-

ration eller annan parts arbeten, inte lagligen kan prövas inom ramen för detta ansökningsmål. Av processekonomiska skäl föreslår därför SVEDAB att mark- och miljödomstolen avgör frågan om skada i gången tid genom mellandom.

Mark- och miljödomstolen beslutade den 18 juni 2021 att dels att avslå SVEDABs yrkanden om mellandom, dels avvisa H.K:s och M.K:s samt B.R. och G.R:s yrkande om ersättning för skador för tiden innan deldomen i målet från den 29 november 2013.

B.R. och G.R. samt M.K. och H.K. har därefter justerat sin talan på så sätt att de yrkade ersättningarna endast avser ersättning för skador som uppkommit efter deldomen 2013-11-29.

M.K, och H.K:s yrkad ersättning, 4 910 000 kronor, avser skador på byggnader i form av sprickbildning 1 500 000, skador på träd 3 000 000, anslutning till kommunalt vatten 110 000 samt minskat marknadsvärde 300 000 kronor.

B.R. och G.R:s yrkad ersättning, 2 419 782 kronor, avser skador på byggnader i form av sprickbildning 1 180 000 kronor, skador på träd 415 000 kronor, förlorade intäkter kräftodling 324 782 kronor samt minskat marknadsvärde 500 000 kronor.

Som grund för de yrkade ersättningarna åberopar sakägarna de ingivna besiktningsprotokollen, sakkunnigutlåtanden m.m. som redovisas nedan under rubriken BEVISNING.

SVEDAB har i yttrande anfört huvudsakligen följande.

Trots att mark- och miljödomstolen mycket tydligt i 2013 års deldom angav att skador i gången tid inte kan behandlas inom ramen för detta mål samt att domstolen avisat R:s och K:s yrkanden om ersättning för skador i gången tid, synes de alltjämt vidhålla att ersättning ska utgå även för skada i gången tid inom ramen för detta mål. SVEDAB konstaterar att initialt yrkade R:s ersättning

med 2 681 351 kronor och K:s med 3 211 875 kronor för tiden från 1996 och framåt. Nu yrkar de ersättning för vad som påstås vara skador som uppkommit efter deldomen med 2 419 782 kronor respektive 4 910 000 kronor. Att skada i denna storleksordning uppkommit för R:s och K:s i tiden efter deldomen bär inte sannolikhetens prägel. Varken R:s eller K:s har kunnat visa vilka eventuella skador som uppkommit efter 2013 års deldom, trots att mark- och miljö-domstolen förelagt dem om detta.

SVEDAB yrkar att mark- och miljödomstolen helt ogillar R:s och K:s ersättningsyrkande i målet. SVEDAB yrkar vidare att domstolen helt ogillar deras yrkanden om rättegångskostnader m.m. i målet. Räntheyrkandet kan vitsordas.

SVEDAB har i såväl själva prøvotidsredovisningen som i kompletteringar angett att inga nya skador på byggnader, mark och anläggningar har uppkommit efter deldomen till följd av SVEDABs verksamhet under denna tid, d.v.s. driften av anläggningen under perioden maj 2014 – t.o.m. maj 2019.

Påverkan och eventuella skador från temporär grundvattensänkning som skett dessförinnan har inte utretts inom ramen för prøvotiden. Eventuella skador från temporär grundvattensänkning kan inte uteslutas. Det kan inte heller uteslutas att eventuella skador har förvärrats efter deldomen (detta har inte heller utretts), men det är, beaktat prøvotidens avgränsning i tid, inga nya skador.

Under alla förhållanden ingår Sydvattens punktering av det tätande lerlagret 2005 vid anläggandet av vattenledningen till Vellinge kommun i den omgivningspåverkan som över tid skett och sker i området. Kvarstående flöde från punkteringen benämns numer B 11 (brunn anlagd av Sydvatten) och påverkan från denna bortledning ingår i beskrivet nolläge. SVEDAB har inget ansvar för anläggandet av B 11 och eventuell påverkan och skada som kan härledas till denna punktering.

Det ska också tilläggas att B.R., vilket han också angav vid huvudför-handlingen i målet, har fått ersättning av Vellinge kommun/Sydvatten för skada på sitt kräftbestånd m.m. som uppkom till följd av punkteringen av lerlagret.

Det är dock ett faktum att pågående avledning av grundvatten via B 11 bidrar till den totala avsänkningen vid broläge 6. Om denna inte funnits (eller upphör) hade SVEDAB sannolikt behövt förändra sin avsänkningsinsats vid broläge 6. SVEDABs anläggningar för grundvattensänkning vid övriga brolägen består av uttag och återinfiltration (till 100%), vilket är den anläggning och drift SVEDAB valt för att kunna styra den avsänkning som sker och minska påverkan från bortledningen. För flödet från B 11 görs ingen återinfiltration.

Före den temporära grundvattensänkningen som skedde vid broläge 6 under hösten/våren 1996/1998 uppmättes 1994/1996 grundvattens trycknivå i kalkberget till mellan +14,6 och +18,2 m vid broläget. Medelnivån uppskattades till 17,8 m, baserat på en relativt kort mätserie.

SVEDAB vill framhålla att en uppgift om en medelgrundvattennivå, +17,8 m, under en period för ca 25 år sedan behöver inte vara representativ för vad grundvattennivån i området skulle vara i dagsläget utan Sydvattens brunn, B 11, och SVEDABs verksamhet.

En medelgrundvattennivå variera från år till år, samtidigt som det inom aktuell tidsperiod etablerats ett flertal grundvattenanläggningar med överlappande influensområden jämte SVEDABs verksamhet. Här kan således finnas annan tredjepartspåverkan som förändrat grundvattennivån i området. I närområdet till broläge 6 har det vidare bedrivits en omfattande exploatering och tillkomna hårdgjorda ytor inom tillrinningsområdet som kan påverkat grundvattenbildningen på så vis att den har minskat.

Uppgiften är därmed oprecis och ska från underlaget till ansökan inte anses vara en möjlig sanning idag. Att idag ca 25 år senare ange vilken medelnivå som gäller i området bedömer SVEDAB som näst intill omöjligt.

BEVISNING

SVEDAB har som skriftlig bevisning åberopat följande:

- Centerlöf & Holmberg AB – Utlåtande 2017-03-27 över utförd syn av fastigheten X.
- Centerlöf & Holmberg AB – Utlåtande 2017-05-04 över utförd syn av fastigheten Y

Sakägarna har som skriftlig bevisning åberopat följande:

- JH GeoConsulting – PM 2016-09-08, 2020-08-26 och 2021-11-23 ang. skador på byggnader och vegetation i Vintrie till följd av grundvattensänkning vid Broläge 6.
- Bab Byggnadsundersökningar AB – Utlåtande 2016-02-09 och 20-08-21 över teknisk undersökning av byggnaderna på fastigheten Malmö Y.
- Bab Byggnadsundersökningar AB – Utlåtande 2016-02-09 och 2020-08-24 över teknisk undersökning av byggnaderna på fastigheten Malmö X.
- VIÖS AB – PM 2013-09-30, 2021-11-22 och 2022-10-03 ang. skador på träd på Y och Y samt underlag för bedömning av ersättning för dessa skador.
- Sammanställning 2020-08-26 av skada på kräftodling på Vintriegården uppkommen genom grundvattensänkningar sedan 2011.
- Sammanställning av kostnader för anslutning av X till kommunalt vatten samt faktura 2020-06-12 från VASYD på anläggningsavgift för X.
- Utlåtande 2016-11-08 (två utlåtanden) och 2021-11-26 av H.S. ang. påverkan på marknadsvärdet med anledning av skador på träd m.m. för fastigheterna Y och X.

- E-post 2013-09-10 ang. anläggande av ytterligare infiltrationsbrunn mellan brunnarna I 6:1 och I 6:7.
- PM 2020-12-09 upprättat av M.K. och H.K. med fotografier av sprickor på byggnaderna på Erlandsro gård, X.
- E-post den 10 december 2018 från B.R. till F.L. och svar den 4 januari 2019 från F.L. till B.R..
- Sammanställning av e-post mellan B.R. och F.L., SVEDAB och M.H., WSP ang. anläggande av ytterligare infiltrationsbrunn.
- Malmö stad Gatukontoret – Utdrag ur kontrollprogram för träd i samband med byggandet av citytunneln.

Sakägarna har som muntlig bevisning åberopat förhör med B.R., M.K., tekn.dr. J.H., trädgårdsteknikerns Ö.S. samt fastighetsmäklaren H.S..

De hörda personerna har sammanfattningsvis uppgett följande:

B.R.

Han har bott på Vintriegården sedan 1974. Det är en fyrlängad gård med en loge på ca 60 m², en maskinhall och en huvudbyggnad, mangårdsbyggnaden. Den fjärde byggnaden revs i början av 1900-talet och i stället byggdes det ett bostadshus, en rättarbostad. Mangårdsbyggnaden, i sin nuvarande storlek, är uppförd under första halvan av 1800-talet. Byggnaden är 45 meter lång och 8 meter bred. Byggnaden har ingen grundplatta eller gjuten grund, utan grunden är uppbyggd med kullerstenar och sedan har man byggt väggarna med lertegel, det är soltorkat tegel inte bränt tegel. Väggarna är ordentligt tjocka 50 - 60 cm. 1996 när SVEDAB påbörjade grundvattensänknningen märkte de det genom att vattennivån i en dricksvattenbrunn vid en bostadsbyggnad, som då tillhörde gården men som nu är avstyckad, sjönk så mycket att brunnen blev torrlagd. Den blev helt torr. På Vintriegården har de en grävd brunn ca 20 meter djup så där märktes detta inte. Det finns två dammar på gården,

varav den ena är en kräftdamm som anlades 1980/81. Det finns också en parkdamm. Båda dessa dammar torrlades helt 1996 när SVEDAB sänkte grundvattennivån i området. Vattnet återkom i dammarna när SVEDAB slutade pumpa, men det steg inte till den normala nivån upp till bräddavloppet i kräftdammen. När sedan Sydvatten skulle dra en vattenledning till Vellinge 2005 och man grävde genom ett tätande skikt började man pumpa och sänka grundvattennivån och då tömdes kräftdammen på vatten igen. I en kräftdamm är det inte vattendjupet i dammen som är det viktiga utan det är lutningen på sidorna och att det finns tillräckligt med vatten så att kräftorna kan bygga bon i dammens sidor. Efter 2010 har det inte varit några kräftor i dammen. De har försökt att sätta in kräftor men när de provfiskade i höstas var det inget liv alls i dammen. SVEDAB har tidigare varit inne på att lösa frågan utanför rätten, men det har de sedan tagit tillbaka. Ett förslag var att det vatten som pumpas upp och leds ut i ett dike i stället skulle ledas till kräftdammen, men det har de också tagit tillbaka, så det är inte längre aktuellt vad han förstår. De inledde ett stort renoveringsarbete av byggnaderna på 1990-talet. Det var kalkputsade väggar på byggnaderna. De knackade därför ner putsen på alla byggnaderna och putsade om väggarna och målade dessa med silikatfärg. De påbörjade arbetet 1994/95 och sen tog det 10 - 12 år innan det var helt klart. När de hade knackat ner all puts och putsade om väggarna så satte de upp hönsnät som armeringsnät i putsen. De sprickor som idag finns på byggnaderna har uppstått efter att de satte ny putsad på byggnaderna. Det är speciellt på ett ställe inne i mangårdsbyggnaden där en dörr, som var lite sned sedan tidigare, satt sig så mycket att man med jämna mellanrum måste hyvla lite på den. Detta började efter avsänkningen 1996 men det har fortsatt efter 2013. Inga åtgärder har vidtagits med sprickorna varken utomhus på fasaderna eller inomhus. När det gäller träden så har de varit tvungna att ta bort alla almarna på grund av almsjuka. Kvar finns bokar, ek, björk, lönn och ask. De observerade först skador på den stora boken som står på mangårdsbyggnadens trädgårdssida. Toppskotten på boken har vissnat. Under de 10 – 15 år som kräftdammen fungerade så fångade de ca 600 signalkräftor där varje år. Han har fått viss ersättning från Vellinge kommun. Den ersättningen baserades på att han kunde sätta ut nya kräftor i dammen. När man planterar ut nya yngel måste man vänta 4 – 5 år så att stammen

kan byggas upp igen. När det gäller den ekonomiska förlusten på grund av att kräftdammen är torrlagt så har han räknat med att de tidigare kunde fånga ca 600 kräftor per år. Det går i medeltal 18 kräftor på ett kilo. Kilopriset 2011 var 208 kronor, vilket innebär ett inkomstbortfall på ca 9 000 kronor/år. Priset för kräftor är idag 390 kronor per kilo. Eftersom det uppenbarligen inte går att komma i gång med kräftodling igen så är det frågan om en totalskada. Den beräknade förlusten är beräknad utifrån det.

M.K.

Han har bott på Erlandsro sedan 1997. Han och hans fru köpte fastigheten från hans frus familj 2002. Hans frus familj har ägt fastigheten sedan 1930-talet. Byggnaderna på fastigheten består av mangårdsbyggnad med tillhörande ekonomibygnader, men det har även alltid funnits andra bostäder på fastigheten. De flesta byggnaderna är från början av 1800-talet. Det var tidigare ett lantbruk med djur. Huvuddelen av byggnaderna på fastigheten är inte grundlagda speciellt djupt. Man tog vad man hade. Stenar och sådant. Flera av byggnadernas väggar är byggda med lertegel. Det innebär att de är känsliga för rörelser i marken. Mangårdsbyggnaden, där han och hans familj bor, är särskilt känsligt eftersom det är källare under del av huset. Det rör sig därför lite olika. Före 1997 känner han inte så mycket till om det funnits sprickor. Det är inget som han hört talas om. Efter 1997 har det varit en accelererande sprickbildning. Från och till har man upptäckt nya sprickor även efter 2013. Sedan de tog över gården så har de haft en ganska ambitiös plan för gården som helhet. Det är tre större företag som hyr där och det finns fyra bostadslägenheter. De har löpande reoverat större delen av husen på gården. På mangårdsbyggnaden knackade de ner putsen helt 2013. De lade då även nytt tak på den byggnaden. I vardagsrummet har de en tydlig spricka. Den har funnits under en tid och även innan prövotiden men den har blivit betydligt större därefter. Huset är grundlagt på ytterväggarna och sedan är det ett bjälklag av trä som ligger ovanpå så det är ett fritt utrymme under bjälklaget. Om ytterväggarna rör sig så hänger inte det andra med och då blir det sättningssprickor. Det hade varit bättre om det varit en platta på marken så att allt hade rört sig på samma sätt. På ekonomibygnaderna finns det såväl gamla som nya sprickor. På mangårdsbyggnaden är det så tydligt att det är nya

sprickor eftersom det huset putsats om 2013. Tvättstugan i mangårdsbyggnaden är nyrenoverad och det är tydligt att det är nya sprickor som definitivt har uppstått under prövotiden. När det gäller träden så är det bok som är det dominerande trädslaget på gården. Man ser att det är flera av bokarna där topparna dör och blir torra. Detta har pågått åtminstone sedan 2013. När det gäller dricksvatten så hade de ett väldigt bra vatten 1997 när de flyttade dit. Efter ett tag blev vattnet sämre och till slut gick det knappt att dricka det. De skaffade vattenreningsanläggning, men det blev inte bättre för det. Anledningen var att det var järn som var utfällt och det går inte att rena bort. De fick därför ansluta till kommunalt vatten. Det är 250 meter från anslutningspunkten till vattenmätaren på gården och sedan fick de dra nya ledningar till varje byggnad. De har lagt om avloppet också men det begär de ingen ersättning för eftersom det var ett föreläggande från miljönämnden att göra det.

J.H.

Han är geolog och bl.a. varit generaldirektör för SGI under 16 år. Han har ingivit tre skriftliga utlåtanden till domstolen i målet. Syftet med prövotidsredovisningen är lite speciell tycker han. Man utgår där från ett nolläge där man har ett utläckage av 6 liter/s. Man har en blödarbrunn i den här konstruktionen. Blödarbrunnen kom till när Sydsvatten bröt igenom leran och man fick stora översvämningar och man var tvungen att få bort vattnet. Det man har gjort i den här prövotidsredovisningen är att man utgått från att den bortledning av 6 liter/s är någon slags nollsituation. Han menar att det är ett märkligt nollalternativ. Han har svårt att se att det är så, för det är ju kopplat till bronns funktion. Man har sedan gjort fullskaleförsök och då kommit fram till en normaldrift där man utgår från 6 liter/s och sen har man ett uttag på 22 liter/s från fyra uttagsbrunnar och av det uttaget återinfiltreras 18 liter/s (80 %), vilket innebär ett uttag av 10 liter/s. Problemet är att grundvattennivån inte har återgått till det naturliga läget, vilket var avsikten. När bron var klar så skulle grundvattennivån återgå till sitt naturliga läge. Det har den inte gjort. Den har stannat på en lägre nivå. Vi ser att R:s kräftdamm fortfarande inte återgått till sitt tidigare tillstånd och fortfarande utbildas vissa sättningar i området. Det blöder fortfarande bort 6 liter/s och det har inget att göra med Sydsvattens anläggning. Sydsvatten behöver inte denna bortledning, utan det hände ju när man grävde för vattenledningen till

Vellinge. Man har tydligen tänkt att det är Sydvattens ansvar att man sänker grundvattnet trots att det behövs för brons funktion. Dessutom tar SVEDAB och söker för att bibehålla det uttag men inte i blödarbrunnen för att man ska kunna återinfiltrera 80 % som är villkoret i domen. De här återinfiltrationsbrunnarna tar relativt lite vatten och det sprider sig relativt lite och det gör att man har inte satt någon infiltrationsbrunn uppe mot de här aktuella fastigheterna. Om man tar ut 22 liter/s och återför 18 liter/s som inte kompenserar för de här byggnaderna så har man tagit på sig ett ansvar. Anledningen till att man inte gjorde det var att man kom överens med Citytunneln att man inte skulle sätta någon infiltrationsbrunn där för det skulle innebära att Citytunneln måste pumpa bort mer vatten. Enligt hans uppfattning har grundvattnet inte kommit upp i sin ursprungliga nivå och det blir fortfarande sprickor på fastigheterna. Han grundar sin uppfattning på egna erfarenheter och besiktningens besiktningar 2016 och 2020. Det fanns fler fastigheter som befarades få skador, t.ex. Weibulls fastighet, med där blev det inga skador eftersom det är en modern byggnad med bottenplatta. Det finns inga sättningsnubbar satta på de här husen. SVEDAB har inte gjort någon besiktning under de här åren. Det är anmärkningsvärt.

Ö.S.

Han är trädgårdstekniker och arbetar bl.a. med hur olika infrastrukturprojekt påverkar träd i stadsmiljöer. Ett sådant projekt som han arbetat med är Citytunneln i Malmö och hur man där skulle skydda träden vid fluktuerande grundvattennivåer. Bokträd är speciellt känsliga för syrebrist, vilket kan bli följden av fluktuerande grundvattennivåer. När grundvattnet sänks så växer rötterna för att nå vattnet och när sedan grundvattnet stiger så blir det syrebrist och då bildas metangas som boken är väldigt känslig för. Det som då händer är att de får topporka. På andra träd visar det sig genom att bladen på hela trädet torkar och vissnar. Han har varit på platsen och konstaterat toppskador på en del av träden. En del mer och en del mindre. För honom så beror detta på fluktuerande grundvattennivåer i området. Det var sådant man ville undvika när Citytunneln byggdes och där vidtogs skyddsåtgärder. Här har man inte haft den här kontrollen och då händer detta. Det innebär inte att träden dör direkt men skador på trädens toppar gör att de lättare får skadeangrepp. Det kan

också bli skadeangrepp på rotsystemet. Vissa träd klarar det bra och vissa mindre bra. På lång sikt kan det innebära att träden får förkortat livslängd, men det kan variera. Det är också ett estetiskt förfulande av de här träden. Boken t.ex. har svårt att utveckla nya grenar som t.ex. en ek som kan gå ner och sedan kan den slå nya skott vilket en bok inte gör.

H.S.

Han är fastighetsmäklare. Han arbetar också mycket med värderingar åt t.ex. banker. Han arbetar med alla typer av objekt, såsom mindre fastigheter, kommersiella objekt och den här typen av större objekt. När det gäller den här typen av objekt, en äldre bebyggelse, en avstyckad gård med parkanläggning och dammar så vill en köpare ha närheten till stan och gärna se höghusen. Då är det viktigt med parkanläggning och det ska finnas en kräftdamm också. Rent allmänt är det här med parkkaraktär viktigt. Det är ett koncept man säljer. Känslan av att bo på landet, att ha en egen park och tillgång till kräftor och fisk. Där det finns en kräftdamm så påverkar det priset mycket. Det kan påverka priset upp till 15 % plus minus 5 %. Avsaknaden av en damm kan påverka priset idag upp till 1 miljon kronor när det gäller specifikt en kräftdamm. De här mjuka värdena har blivit allt viktigare de senaste åren.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har den 5 oktober 2022 hållit huvudförhandling och syn i målet.

Prövotidens avslutande

SVEDAB har yrkat att den i deldomen den 29 november 2013 föreskrivna prövotiden ska avslutas och att de i deldomen angivna provisoriska bestämmelserna nr. 1 – 3 ska fastställas som slutliga villkor för det i deldomen tillståndsgivna vattenverksamheten.

Såväl länsstyrelsen som Trafikverket och de sakägare som yttrat sig i målet har tillstyrkt SVEDABs yrkande att prövotiden ska avslutas och de provisoriska bestämmelserna fastställas som slutliga villkor. Länsstyrelsen har dock yrkat att punkten 3

i de provisoriska bestämmelserna ska förtydligas så att det framgår att det gäller ”tillföljdavdennaverksamhet”, samt att bilaga 3 läggs som bilaga till domen i målet. Länsstyrelsen har vidare yrkat att det ska föreskrivas att kontrollprogrammet ska uppdateras. SVEDAB har medgivit länsstyrelsens yrkanden i denna del.

B.R. och G.R. har yrkat att det som villkor ska föreskrivas att det ska anläggas ytterligare en infiltrationsbrunn mellan de befintliga infiltrationsbrunnarna benämnda I 6:1 och I 6:7.

SVEDAB har motsatt sig att anlägga ytterligare en infiltrationsbrunn enligt R:s yrkande. Eftersom verksamheten enligt SVEDAB endast ger upphov till en lokalt begränsad grundvattenpåverkan runt brolägets centrala del, och dessutom en i huvudsak höjd grundvattenyta, är bedömningen enligt SVEDAB att det inte föreligger något behov att anlägga ytterligare en infiltrationsbrunn för att minska påverkan från grundvattenbortledningen.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Mark- och miljödomstolen anser att de uppskjutna frågorna är tillräckligt utredda och att prövotiden därför kan avslutas och att de provisoriska bestämmelser som gällt under prövotiden, med det av länsstyrelsen föreslagna förtydligandet av punkten tre kan fastställas som slutliga villkor.

När det gäller yrkandet om ytterligare återinfiltrationsbrunn anser mark- och miljödomstolen att det är mycket osäkert vilken effekt en infiltrationsbrunn till skulle ge för resultat. En infiltrationsbrunn till skulle kunna påverka andra verksamheter och eventuellt tillståndet för Citytunneln. Med tanke på att de stora sättningsskadorna har uppkommit vid de stora avsänkningarna före 2013 och att negativ påverkan där efter drastiskt minskat finns enligt mark- och miljödomstolen inte behov av ytterligare infiltrationsbrunn för att minska påverkan från den tillståndsgivna grundvattenbortledningen.

Sakägarnas ersättningsanspråk

B.R. och G.R., ägare av fastigheten Y (Vintriegårde), samt M.K. och H.K., ägare av fastigheten X (Erlandsro), har yr-kat ersättning för skador på respektive fastighet som, enligt deras uppfattning, beror på den av SVEDAB utförda grundvattensänkningen vid broläge 6. SVEDAB har bestridit fastighetsägarnas ersättningskrav i sin helhet. Ränteyrkandet vitsordas från dagen för dom i målet.

Av utredningen i målet framgår att grundvattennivån i området har påverkats genom ej tillståndsgiven bortpumpning av grundvatten vid broläge 6 vid flera tillfällen före det att mark- och miljödomstolen genom deldomen den 29 november 2013 gav SVEDAB tillstånd till bortledning av grundvatten för att permanent avsänka grundvattennivån till lägst nivå omkring + 16,0 m vid broläget.

Av SVEDABs ansökan och tillhörande teknisk beskrivning framgår bl.a. följande. Grundvattnets trycknivå i kalkberget vid broläge 6 uppmättes mellan 1994 – 1996 till mellan +17 - +19 m och att mätningar utförda innan byggnationen indikerar på en uppskattad medelnivå om ca + 17,8 m, baserat på mätserie 1992 till 1996.

Från hösten 1996 till april 1997 utförde SVEDAB en temporär grundvattensänkning inför anläggandet av broläge 6, varvid det pumpades bort mellan 40 – 50 liter/s för att erhålla erforderlig temporär avsänkingsnivå på mellan + 12,5 - + 13,0 m. Den temporära avsänkningen pågick till april 1997. Därefter övergick man till en permanent avsänkning med en lägsta bräddningsnivå på + 16,9 m.

Under augusti/september 2005 utförde Sydvatten grävarbeten i broläge 6 i samband med läggning av en vattenledning till Vellinge kommun. I samband därmed trängde grundvatten upp till markytan i anslutning till en provisorisk brunn, som hade utnyttjats för grundvattensänkning i samband med anläggandet av vattenledningen. Som åtgärd installerades ett provisoriskt avledningsrör från brunnen ut i angränsande vägdränering. Vid senare kontrollmätning har konstaterats att avledningsröret är installerat på nivå + 15,98 m.

I samband med ombyggnad av broläget, från planskild korsning till trafikplats med av och påfartsramper utfördes temporär grundvattensänkning från september 2011 till våren 2012 med ett maximalt uttag om 75 liter/s med en grundvattensänkning ner till + 12,0 m.

Utredningarna i målet visar enligt mark- och miljödomstolen att innan någon bortpumpning av grundvatten påbörjades låg grundvattennivån betydligt högre än den nivå som gavs i tillståndet. För den bergborrade brunnen R7, på Vintriegården, låg grundvattennivån på ca + 20 m innan avsänkningen. Under tiden för provotid har grundvattennivån legat på ca + 16,5 m. Det handlar alltså om 3,5 meters avsänkning utifrån den referensnivå som skulle gälla för bedömning av skadepåverkan. Mark- och miljödomstolen konstaterar att SVEDAB felaktigt utgått ifrån att om de bara håller sig inom den tillståndsgivna avsänkningen så sker ingen skada. SVEDABs provotidsutredning skulle dock utgå ifrån avsänkningen av en medelgrundvattennivå vid broläge 6 på +17,8 m till +16 m. När det uppstår sättningskador sker dessa kraftigt och initialt, sedan avstannar processen och en fortsatt sättning är ofta liten eller ingen alls. Inom broläge 6 influensområde har förmodligen en fortsatt sättningsprocess pågått, vilket borde ha följts upp av SVEDAB.

Av bl.a. ingivna yttranden inför deldomen och inför provotidens avslutande samt vad de hörda personerna uppgett vid huvudförhandlingen i målet, framgår enligt mark- och miljödomstolen att skador uppstått på sakägarnas fastigheter under tiden från 1996 och fram till dess att mark- och miljödomstolen genom deldomen i november 2013 lämnade SVEDAB tillstånd till bortledning av grundvatten vid broläge 6, bl.a. sprickor på byggnadernas fasader, skador på träd, kräftdammar och parkdammar som tömts på vatten och dricksvattenbrunnar som sinat.

Eventuell ersättning för skador till följd av SVEDABs grundvattenavsänkning vid broläge 6 som uppstått före mark- och miljödomstolens deldom 2013 kan, som angivits ovan, inte prövas inom ramen för detta ansökningsmål. Det innebär att det

som kan prövas i detta mål är begränsat till skador till följd av SVEDABs grundvattenavsänkning vid broläggning 6 som uppstått efter mark- och miljödomstolens deldom i målet den 29 november 2013.

Sakägarna har gjort gällande att samtliga skador som de yrkar ersättning för är skador som uppstått efter mark- och miljödomstolens deldom i målet.

SVEDAB däremot har i såväl själva provotidsredovisningen som i kompletteringar angett att inga nya skador på byggnader, mark och anläggningar har uppkommit efter deldomen till följd av SVEDABs verksamhet under denna tid, d.v.s. driften av anläggningen under perioden maj 2014 – t.o.m. maj 2019.

Ersättning för skador på byggnader

Makarna R:s, Y, har yrkat ersättning med 1 180 000 kronor och makarna K:s, X, med 1 500 000 kronor för skador på byggnader, på respektive fastighet. De skador det är frågan om är sprickor i byggnadernas väggar, såväl utvändigt som invändigt. Byggnaderna på båda fastigheterna är gamla och de har en grundläggning av sten och väggar av lertegel. Byggnadernas konstruktion innebär att de är känsligare för rörelse i marken än t.ex. byggnader med gjuten botten-platta. Fastighetsägaren har som stöd för sina respektive yrkanden åberopat PM från JH GeoConsulting, 2016-09-08, 2020-08-26 samt 2021-11-23 samt utlåtande av Bab Byggnadsundersökningar AB 2016-02-09, 2020-08-21 och 2020-08-24 över teknisk undersökning av byggnaderna på fastigheterna.

SVEDAB har som grund för sitt bestridande av ersättningsanspråken åberopat utlåtande av C & H 2017-03-27 och 2017-05-04 över utförd syn av fastigheterna.

Mark- och miljödomstolens gör följande bedömning

Ersättning för skador på byggnaderna på de aktuella fastigheterna kan i målet endast dömas ut för skador som uppkommit till följd av SVEDABs tillståndsgivna vatten-verksamhet vid broläggning 6. Skador på byggnaderna som uppkommit till följd av ej

tillståndsgiven sänkning av grundvattennivån i området kan, som angivits ovan, lagligen inte prövas i målet. Fastighetsägarna yrkade inledningsvis ersättning för skador på fastigheterna som uppkommit till följd av såväl den ej tillståndsgivna grundvattensänkningen som den tillståndsgivna. Efter att mark- och miljödomstolen i beslut den 18 juni 2021 avvisat fastighetsägarnas yrkande om ersättning för skador för tiden innan deldomen från den 29 november 2013 har fastighetsägarna justerat sina ersättningsyrkanden. De yrkade ersättningarna för skador på byggnaderna har dock inte ändrats utan fastighetsägarna gör nu gällande att samtliga skador på byggnaderna har uppkommit efter mark- och miljödomstolens deldom i målet den 29 november 2013. Det är ett påstående som enligt mark- och miljödomstolen inte stämmer. Enligt domstolen är det helt uppenbart att huvuddelen av de skador som finns på byggnaderna på båda fastigheterna har uppkommit före mark- och miljödomstolens deldom i målet.

Det är ostridigt i målet att byggnader med den typ av grundläggning som det är frågan om på både X och Y är extra känsliga för rörelser i marken. Sprickor i byggnadernas väggar kan därför lättare uppkomma på sådana byggnader till följd av bl.a. grundvattensänkningar än på byggnader med annan grundläggning som t.ex. gjuten bottenplatta.

Av utredningen i målet framgår att relativt stora grundvattensänkningar har förekommit vid broläge 6 tre gånger under åren 1996 till 2012. Av den av SVEDAB ingivna prøvotidsredovisningen framgår att grundvattennivån under prøvotiden, d.v.s. mellan 2014 och 2019, varit relativt stabil och inte underskridit den i tillståndet angivna lägsta nivå omkring + 16 m.

Det saknas utredning i målet som visar vilka skador som fanns på byggnaderna före prøvotidens början. Av utlåtanden från bl.a. J.H. framgår att de omfattande grundvattensänkningar som förekommit såväl 1996 som 2005 har orsakat sprickskador på fastigheternas byggnader. M.K. och H.K. har i ett yttrande från april 2013, domstolens aktbilaga 13, bl.a. angivits att ”Vi noterar att under senare år väsentligen nya genomgående sprickor uppstått i byggnaderna på

gården”. Som framgår ovan har M.K. vid huvudförhandlingen i målet bl.a. uppgett att efter 1997 har det varit en accelererande sprickbildning. B.R. uppgav också vid huvudförhandlingen att förr om åren brukade man årligen göra en översyn och laga sprickor i putsen på byggnaderna. Enligt M.K. har man under 2013 knackat ner den gamla putsen på mangårdsbyggnaden på X och lagt på ny puts. Han har därför gjort gällande att alla de sprickor som nu finns på byggnadens fasad är nya sprickor som uppkommit efter 2013. Av fastighetsägarna åberopade utlåtanden framgår dock att det är frågan om såväl gamla sprickor som återuppkommit som nya sprickor. I de av SVEDAB åberopade utlåtandena anges att de flesta sprickorna är gamla sprickor som blivit större eller som återuppkommit efter reovering. I utlåtanden anges vidare att de mindre sprickorna är sådana som är vanliga i denna typ av hus, som döljs vid reoveringar men som kommer tillbaka efterhand på grund av bland annat temperaturrörelser.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att varken fastighetsägarna eller SVEDAB med säkerhet har kunnat visa vilka skador på byggnaderna som fanns när prövotiden inleddes och vilka skador som uppkommit på grund av SVEDABs tillståndsgivna vattenverksamhet vid broläggning 6. Domstolen är därför hänvisad till att göra en skälighetsuppskattning i frågan. Eftersom stora grundvattenavsänkningar med dokumenterad omgivningspåverkan i form av t.ex. torrlagda dammar och dricksvattenbrunnar skett före 2013 medan grundvattennivån därefter varit relativt stabil på nivå omkring + 16 m, bör utgångspunkten för bedömningen enligt mark- och miljödomstolen vara att de huvudsakliga skadorna rimligen bör ha uppkommit före 2013.

Mark- och miljödomstolen bedömer dock att en viss fortsatt skada, efter 2013, har uppkommit. Vid synen förevisades skador som enligt fastighetsägarna uppkommit efter 2013 och som inte dementerades av SVEDAB. Domstolen bedömer att den yrkade ersättningen för skador som uppkommit under prövotiden på fastigheten Y skäligen kan uppskattas till 236 000 kronor (20 % av yrkat belopp) och att motsvarande belopp för X skäligen kan uppskattas till 300 000 kronor (20 % av yrkat belopp).

SVEDAB ska därför förpliktas att till ägarna av fastigheten Y utge ett belopp om 236 000 kronor och till ägarna av fastigheten X om 300 000 kronor.

Ersättning för skador på träd

Makarna R:s, Y, har yrkat ersättning med 415 000 kronor och ma-karna K:s, X, med 3 000 000 för skador på träd. De träd som enligt fastighetsägarna skadats på grund av SVEDABs grundvattensänkning är främst bok. Som grund för de yrkade ersättningsbeloppen har fastighetsägarna åberopat utlå-tande från Ö.S., VIÖS AB 2013-09-30, 2021-11-22 och 2022-10-03.

Av de åberopade utlå-tandena framgår huvudsakligen följande:

Det första PM:et är daterat 2013-09-30, d.v.s. före mark- och miljödomstolens del-dom 2013-11-29. Av PM:et framgår att B.V., plantskolist och arborist från Arbor Scandia, varit ute på plats och besiktigat träden på båda fastigheterna och gjort en bedömning att träd med en höjd på mellan 15 - 30 meter uppvisar en skadebild som kan relateras till effekterna av sänkt grundvattennivå i närheten. 23 träd har bedömts ha fått allvarliga skador, 53 träd har symptom av kraftigt nedsatt vitalitet och att ytterligare 147 träd tagit skada av grundvattensänkningen. Den eko-nomiska värderingen av skadorna som gjorts i detta PM har gjorts enligt den s.k. plantskolemodellen. Återanskaffningskostnaden för 187 bokträd tillsammans på båda fastigheterna har beräknats till totalt 634 165 kronor. I yttrandet den 3 oktober 2022 från Ö.S., domstolens aktbilaga 122 – 124, har den ekonomiska ersätt-ningen för de skadade bokträden på de båda fastigheterna beräknats med utgångs-punkt från den s.k. Alnarpsmodellen, varvid ersättningen för i stort sett samma antal bokträd beräknats till 415 000 kronor för Y och 3 000 000 kronor för X.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning

Den yrkade ersättning för skadade bokträd på fastigheterna Y och X grundas på en besiktning 2013 varvid konstaterats ett stort antal träd,

främst bok, uppvisat skador som bedömts relateras till effekterna av sänkt grundvattennivå inom närområdet. Den yrkade ersättningen utgår från den besiktning av träden som gjordes 2013. Några uppgifter som styrker att skador uppstått på andra bokträd efter 2013 har inte redovisats i målet. Det är därför enligt mark- och miljödomstolen uppenbart att de skador på träden som ersättning yrkas för har uppkommit före det att mark- och miljödomstolen lämnat SVEDAB tillstånd till grundvattenbortledning vid broläge 6. Att skadan därefter har fortgått och eventuellt även förvärrats påverkar inte denna bedömning. Ersättning för dessa skador kan därför rätteligen inte prövas inom ramen för detta ansökningsmål. Den yrkade ersättning ska för skador på träd ska därför ogillas.

Ersättning för skador på kräftodling

B.R. och G.R. har yrkat ersättning med 324 782 kronor för förlorade intäkter från försäljning av kräftor från fastigheten Y. Skadans storlek har beräknats utifrån en fångst av 600 kräftor per år från och med 2014 till och med 2047. 600 kräftor per år var enligt B.R. den normala fångsten fram till 1996 när fastighetens kräftdamm tömdes på vatten i samband med SVEDABs grundvattensänkning vid broläge 6. Genom den åtgärden slogs kräftbeståndet i dammen helt ut. Av utredningen i målet framgår att kräftdammen därefter har tömts på vatten ytterligare två gånger, 2005 och 2011, till följd av grundvattensänkning vid broläge 6. R:s har en gång fått viss ersättning av Vellinge kommun för att täcka kostnaderna att sätta ut nya kräftor i dammen. Efter att dammen tömts på vatten som en följd av grundvattensänkningen 2011 har inga nya kräfttyngel planterats ut i dammen och idag finns enligt B.R. inga kräftor i dammen.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning

Av utredningen i målet framgår att det i kräftdammen på Y finns ett bräddavlopp och att vattennivån i dammen tidigare år stod så högt att det nådde upp till detta bräddavlopp. Från 2012 har vattennivån i kräftdammen legat på en nivå cirka 1 meter under bräddavloppet i dammen. Domstolen kunde vid synen i målet konstatera att det var ungefär den lägre vattennivån i dammen även nu. Det har inte redovisats i målet varken vilket vattendjup det för närvarande är i dammen eller

vilka möjligheter det finns att även fortsättningsvis odla kräftor i dammen med ett lägre vattenstånd är tidigare och ev. med mindre årlig fångst. Enligt B.R. är den yrkade ersättningen beräknad efter att det inte längre går att använda dammen för kräftodling och att det därför är frågan om en totalskada. SVEDAB har inte ifrågasatt B.R:s beräkning av den yrkade ersättningen. Mark- och miljö-domstolen utgår därför från att avsänkningen av vattennivån i kräftdammen till följd av den tillståndsgivna vattenverksamheten är en sådan bestående och framtida skada som enligt deldomen ska ersättas. Domstolen bedömer att det yrkade ersättningsbeloppet om 324 782 kr för framtida skada är skäligt. Den yrkade ersättningen ska därför dömas ut.

Ersättning för anslutning till kommunalt vatten

Ägarna av X har yrkat ersättning med 110 000 för kostnaderna att ansluta fastigheten till det allmänna vattenledningsnätet. Kostnaden avser anläggningsavgift 61 604 kronor samt ca 50 000 kronor för dragning av servisledning på fastigheten. Av utredningen i målet framgår att flera grävda brunnar i området påverkades av SVEDABs grundvattensänkning vid broläge 6 hösten 1996. SVEDAB stod då för kostnaderna att borra nya dricksvattenbrunnar bl.a. på X. Enligt vad M.K. uppgav vid huvudförhandlingen i målet hade de ett bra vatten 1997 när de flyttade till fastigheten. Vattenkvalitén försämrades dock efter några år och det var anledningen till att de har anslutit fastigheten till kommunalt vatten. Enligt M.K. berodde den försämrade vattenkvalitet på att det var mycket järn i vattnet som inte gick att få bort genom vattenreningsanläggning.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning

Mark- och miljödomstolen konstaterar att det var försämrad vattenkvalitet och inte vattenbrist i den borrhade dricksvattenbrunnen som gjorde att man valde att ansluta fastigheten till kommunalt vatten. Anslutningen till kommunalt vatten har gjorts under år 2020, d.v.s. 20 år efter att SVEDAB låtit borra ny dricksvattenbrunn på fastigheten. Domstolen finner inte anledning att ifrågasätta uppgiften att det förekommit höga järnhalter i vattnet i den borrhade dricksvattenbrunnen. Uppgiften att det inte med filter går att reducera järnhalten i vattnet så att det blir ett tillräckligt bra

dricksvatten kan dock ifrågasättas. Det har enligt mark- och miljödomstolen inte visats i målet att den höga järnhalten i dricksvattnet i brunnen beror på den tillståndsgivna grundvattensänkningen som utförs av SVEDAB vid broläge 6. Om det skulle finnas ett samband mellan de höga järnhalterna i vattnet och grundvattensänkningen i området borde detta enligt domstolen ha visat sig långt tidigare och inte efter 2013 när prövotiden inleddes. M.K. uppgav vid huvudförhandlingen i målet att sedan de tog över fastigheten har de haft en ganska ambitiös plan för gården som helhet. Det är tre större företag som hyr där och det finns fyra bostadslägenheter. Eftersom ökat uttag av dricksvatten från brunnen kan ge större järnutfällning kan det lika väl vara orsaken till den försämrade vattenkvaliteten. Yrkandet om ersättning för anslutning av fastigheten X till kommunalt vatten ska därför ogillas.

Ersättning för minskat marknadsvärde

M.K. och H.K. har yrkat ersättning med 300 000 kronor för minskat marknadsvärde av fastigheten X och B.R. och G.R. har yrkat ersättning med 500 000 kronor för minskat marknadsvärde av Y. Till stöd för yrkandena har åberopats utlåtande från fastighetsmäklaren H.S.. Av dennes utlåtande framgår vad gäller X att anledningen till det minskade marknadsvärdet för fastigheten är avsaknaden av en parkdamm med tillräckligt med vatten på fastigheten. Vad gäller Y framgår av H.S:s utlåtande att avsaknaden av en parkdamm och fungerande kräftdamm är anledningen till det minskade marknadsvärdet för fastigheten.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning

Mark- och miljödomstolen ifrågasätter inte den bedömning som fastighetsmäklaren H.S. gjort att det för den här typen av fastigheter med större parkliknande tomt så har förekomsten av parkdamm och även kräftdamm en positiv påverkan på fastighetens marknadsvärde. Vid domstolens syn på platsen kunde konstateras att de s.k. parkdammarna på såväl X som Y var relativt små dammar som inte underhållits. När det gäller kräftdammen på Y kan det dock

ifrågasättas om dess skick skulle ha en sådan betydelse för fastighetens marknadsvärde som angivits i utlåtandet. Enligt mark- och miljödomstolen är det redovisade underlaget inte tillräckligt för att bedöma att SVEDABs vattenverksamhet under prövotiden skulle ha påverkat fastigheternas marknadsvärde på det sätt som gjorts gällande. Fastighetsägarnas yrkande om ersättning för minskat marknadsvärde ska därför ogillas.

Ränta på ersättning för skador på byggnader m.m.

Sakägarna har yrkat ränta på den yrkade ersättningen i första hand från den 27 november 2017 till dess full betalning sker och i andra hand från dagen för dom i målet till dess full betalning sker. Enligt mark- och miljödomstolen har det inte visats att skriftligt krav med relevanta utredningar framställts till SVEDAB den 27 november 2017. Ränta på den beslutade ersättningen ska därför räknas från dagen för dom i målet till dess full betalning sker.

Rättegångskostnader

Enligt 25 kap. 2 § miljöbalken ska sökanden i ansökningsmål om vattenverksamhet svara för sina egna och motpartens kostnader vid mark- och miljödomstolen. Vilka kostnader som är ersättningsgilla framgår av 18 kap. 8 § rättegångsbalken (RB). Enligt 18 kap. 8 § RB skall ersättning för rättegångskostnader fullt motsvara kostnaden för rättegångens förberedande och talans utförande jämte arvode till ombud eller biträde, såvitt kostnaden skäligen varit påkallad för tillvaratagande av partens rätt. Ersättning skall enligt samma lagrum också utgå för partens arbete och tidsspilla i anledning av rättegången.

Bestämmelsen i 18 kap. 8 § RB innebär att en kostnad, i den mån den inte är medgiven av motparten, inte kan ersättas utan att den anses skäligen med hänsyn till vad den avser. Beträffande kostnad för ombudsarvode skall sådan ersättning bestämmas med hänsyn till bl.a. målets beskaffenhet och omfattning samt till den omsorg och skicklighet med vilken arbete har utförts, (NJA 1997 s. 854).

Länsstyrelsen har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 7 200 kronor. SVEDAB har medgivit yrkandet. Beloppet ska därför dömas ut.

B.R. och G.R. har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 271 430 kronor inklusive moms. Av det yrkade beloppet utgör 155 500 kronor exklusive moms ombudsarvode för advokaten A.K:s arbete, 59 408 kronor utlägg för sakkunnigutredningar, 500 kronor reskostnader, 2 170 kronor vittnesersättning samt 53 852 kronor moms.

M.K. och H.K. har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 284 498 kronor inklusive moms. Av beloppet utgör 155 500 kronor exklusive moms ombudsarvode för advokaten A.K:s arbete, 69 862 kronor utlägg för sakkunnigutredningar, 500 kronor reskostnader. 2 170 kronor vittnesersättning samt 56 466 kronor moms.

SVEDAB har yrkat att domstolen helt ska ogilla sakägarnas yrkanden om ersättning för rättegångskostnader. Räntheyrskandet vitsordas.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning

Makarna R:s och makarna K:s har företrätts av samma ombud. Trots att det tydligt framgår av mark- och miljödomstolens deldom från den 29 november 2013 att den skada på fastigheterna till följd av SVEDABs grundvattensänkning eller infiltration som kan ha uppkommit från 1996 till dag för deldomen inte lagligen kan pröva i ett ansökningsmål har ombudet för sakägarnas räkning yrkat ersättning för sådana skador på fastigheterna. Efter invändningar från SVEDAB har ombudet vidhållit att även ersättning för sådana skador kan prövas i målet, vilket har föranlett mark- och miljödomstolen att i särskilt beslut den 18 juni 2021 avvisa makarna R:s och K:s yrkande om ersättning för skador för tiden innan deldomen i målet från den 29 november 2013.

Det sätt som R:s och K:s genom sitt ombud inledningsvis fört sin talan har enligt mark- och miljödomstolen belastat handläggningen av målet på inte

obetydligt sätt. Det har även inneburit extra ombudskostnader för SVEDAB för att bemöta den del av talan som inte kan prövas i målet. Det finns därför enligt mark- och miljödomstolen skäl att reducera den yrkade ersättningen för sakägarnas ombudskostnader. Som angivits ovan har var och en av makarna R:s och makarna K:s yrkat ersättning för ombudsarvode med 155 500 kronor exklusive moms. Enligt mark- och miljödomstolen bör den yrkade ersättningen reduceras till skäliga 105 500 kronor exklusive moms för makarna R:s ombudskostnader och till samma belopp exklusive moms för makarna K:s ombudskostnader.

Utlåtandena från trädgårdsteknikern Ö.S. angående skador på träd på fastigheterna Y och Y samt beräkning av ersättningen för dessa skador bygger på en inventering av skadade träd på de aktuella fastigheterna som är gjord före deldomen i målet. Eftersom ersättning för skador som inträffat före mark- och miljödomstolens deldom den 29 november 2013 inte kan prövas i målet saknar hans utlåtanden relevans för frågan om ersättning för skador som uppkommit till följd av den tillståndsgivna vattenverksamheten. Den yrkade ersättningen för Ö.S:s utlåtanden samt ersättningen för hans medverkan vid huvudförhandlingen i målet ska därför avslås.

SVEDAB ska därför förpliktas att ersätta makarna R:s för rättegångskostnader med 199 260 kronor inklusive moms. Av beloppet utgör 105 500 kronor ombudsarvode, 53 408 kronor utlägg för sakkunnigutredningar, 500 kronor reskostnader samt 39 852 kronor moms.

SVEDAB ska därför förpliktas att ersätta makarna K:s för rättegångskostnader med 208 328 kronor inklusive moms. Av beloppet utgör 105 500 kronor ombudsarvode, 60 662 utlägg för sakkunnigutredningar, 500 kronor reskostnader samt 41 666 kronor moms.

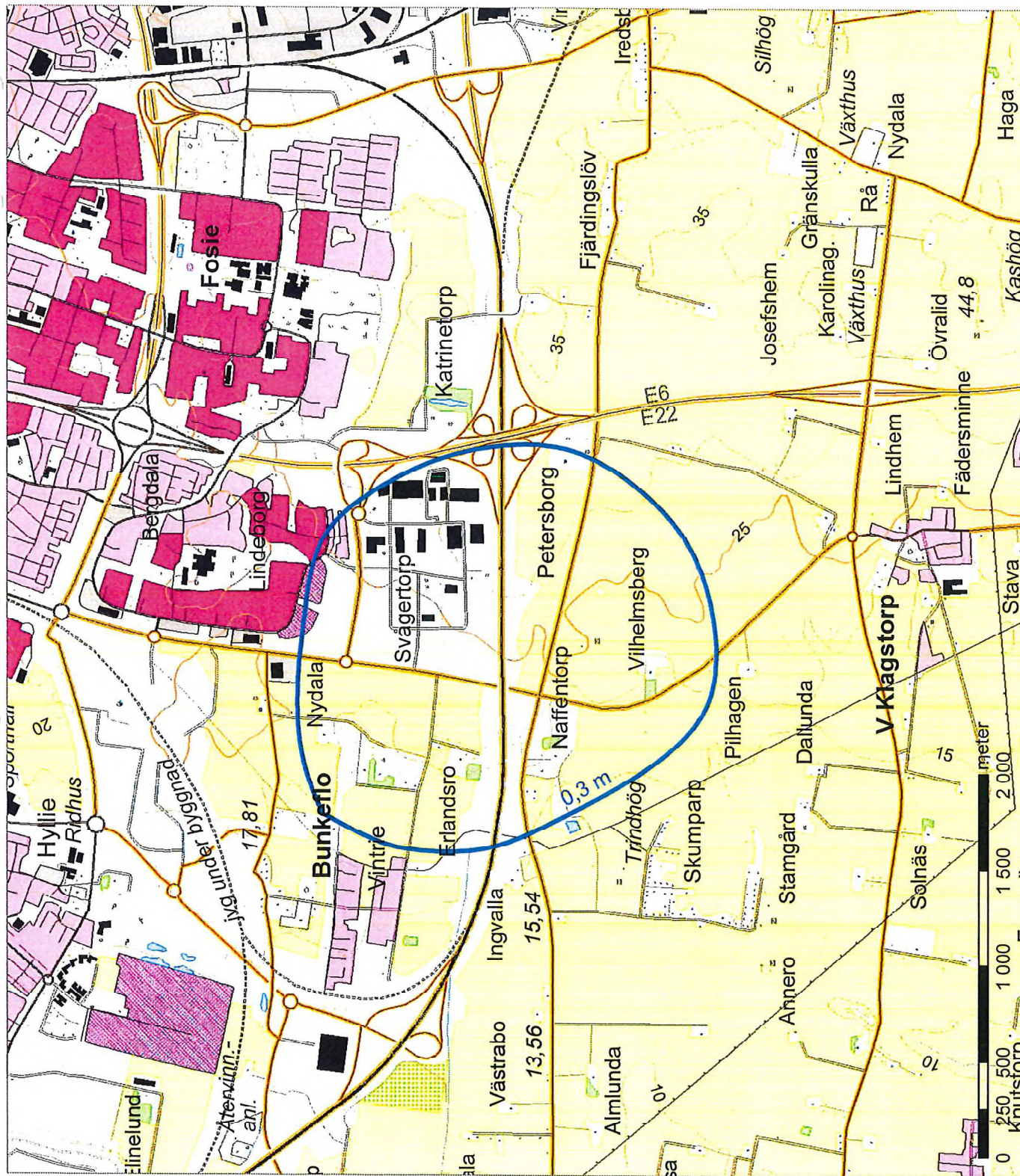
HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD- 01)

Överklagande senast den 17 februari 2023

Bengt Johansson

Catharina Ogenblad

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bengt Johansson, ordförande, och tekniska rådet Catharina Ogenblad samt de särskilda ledamöterna Bo Selmer och Sören Stenqvist.

Förklaring

— Praktiskt influensområde (±0,3 m)

Ritningsunderlag

Erhållet från Metria AB

Koordinatsystem

Koordinater i Sweref99, angivna nivåer i RH70

BET	AVT	ÄNDRINGEN/PÅSER	DATUM	SIGN
Tillståndsansökan-Broläge 6				
 WSP WSP Environmental Avdelningen Mark och Vatten Box 574 201 25 MALMO Tel: 040-35 42 00 Fax: 040-35 43 99				
UPPDRAKS NR	10117342	RITAD/KONSTRUERAD AV	EV	HANDLÄGGARE
DATUM	2012-05-22	ANSVARIG	Mats Hagman	
SKALA	1:20 000	NUMMER	A3 Bilaga 3	
Praktiskt influensområde Broläge 6				

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress, e-postadress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se